

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Az orr.

Budapest, szeptember 13.

(v.) Az orr, amelyről e sorokban szólnak, monsignore Stadleré, a szerajevói római katolikus érseké. Szól pedig ezen cikkelyünk nem arról az orról, amelyet ő eminenciája magával hozott a világra, hanem egy másiktól, amelyet Bécsből hozott neki egy udvari futár. Belovár óta ekkora orrot nem látott a világ. Amazt is katolikus főpap kapta: a jeles Strossmayer, még pedig szintén a nagyhorvát üzemekért, amelyekben éppen annyi az eszeveszettség, mint a szemtelenség. A gyákovári püspök most méltó partnert kapott Szerajevó érsekében. A különbség kettejük közt csak az, hogy Strossmayer ő felsége ajkairól közvetlenül hallhatta a dorgálást, holott Stadler érsek urnak a kabinétroda főnöke írásban küldte meg a felséges ur üzenetét.

Zágráb városában a délszláv katolikusok nemrég nagygyűlést tartottak. Voltak ott kiküldöttek a benszülőtteken kívül Dalmáciából, Karinthiából s a megszállott tartományokból is. A gyűlékezést nyíltan hirdette a Nagy-Horvátország eszméjét. Annyira a fejükbe szállt ezeknek az uraknak az illír mámor, hogy ügyet se vetettek a fennálló állami kötelezésekre, hanem egyszerűen úgy tettek, mintha a nagyhorvát állam már kész valóság volna. Ami óvatosságot mutattak, mindössze abból állott, hogy nem törültek le a föld-abroszról Magyarországot, Ausztriát és a megszállott tartományokat; de beszélni már úgy beszéltek az egységes horvát hazáról, mintha a monarchia két állama és Törökország rég csödbe jutottak volna s a csődeltárból árverésen ők váltották volna magukhoz a délszláv részeket. Szajásabb és ostobább egy se volt közülök monsignore Stadlernél. Az érsek

ur az egyik diszebédjükön poharat ragadott s leplezetlenül köszöntőt mondott Boszniának és Hercegovinának a horvát királysággal való egyesítésére. Ha az érsek ur megkérdezte volna a sekrestyését, az is megmondhatta volna neki, hogy ilyen hallatlan tapintatlanságot még borközi állapotban sem bocsát ki magából okos ember. De az érsek ur nem fordult a sekrestyéséhez, hanem a politikai szenvedélytől kért tanácsot. Most persze méltán irigylő a szegény sekrestyést; mert ennek csak egy orra van, neki magának pedig ez idő szerint már kettő.

A felséges ur üzenete röviden összefoglalva szól: „hallom, hogy az ur egy impertinenciát követett el; nem ajánlom, hogy bár mikor is ilyesmire vetemedjék megint!” Stadler ur dühös horvát létere nem tud magyarul; de a magyar királynak ezt a magyaros üzenetét majd csak meg fogja valahogy érteni. Ő felsége azt akarja, hogy akit érseknek leküldött Szerajevóba, az lelkipásztor legyen, ne pedig nagyszáju izgató. A pap ne politizáljon, akár káplán, akár érsek, hanem ápolja a lelkeket és ügyeljen a hívek erkölcsére; a politikát pedig bizza azokra, akiknek az államügyekkel való foglalkozás a hivatása. A bosnyák érseknek szól az üzenet; de akad Magyarországon is pap, aki érthetne belőle.

Kállaynak pedig meg kell adnunk azt az igazságot, hogy helyes, erőlyes és őszinte politikát csinált, mikor ő felségének ilyen tanácsot adott. A dorgatórium, melyet Stadler kapott, gyökeresen végez azzal a váddal, amely a bosnyák kormányzatot katolizáló szándékokkal s a nagyhorvát ábrándok bátorításával vádolta. Most már egészen világos, hogy az a katolikus propaganda, mely a megszállott tartományok öhitű és mahomedán lakosságát nyugtalanítja, nem táplálkozik a kormány titkos jóakarataiból és hogy a horvát izgatás sem egyéb bizonyos

uraknak magánvállalkozásánál. A kormány csak türe azt a néhány erőszakos ténitést és ezt a hűhót, amely legutóbb a Trebovics-ünnep ötletéből is lármás tüntetést rendezett a nagyhorvát eszme érdekében. A Stadlerhez intézett *billet-doux* után senki sem hiheti többé, hogy a közös pénzügyminiszter és közgei titkos kedvezésben részesítették volna ezeket a mozgalmakat. Talán nem léptek fel elég korán ellenük, de be kell ismerni, hogy amit elvesztettek időben, azt bőven pótolták nyomtatásban.

Ebből a szempontból nézve a dolgot, a Stadler érsek malőrjében a személyi vonatkozás valósággal eltörpül a felséges ur közbelépésének elvi jelentősége mellett. Hogy Stadler ur miképpen fest ezzel az orral, azzal igazán nincs mért törődni. Ellenben közérdekünk az, hogy a katolizálásnak és a nagyhorvát propagandának a bosnyák kormányzatra szórt vádjá ezental nem fest sehogy. Ezt a kettős vádat im lecafolyja egy politikai cselekedet, amelyet Stadlerék nyilván kissé drasztikusnak fognak találni, de amelynek megvan az a dicséretes tulajdonsága, hogy ország-világ előtt kizár minden félreértést. Ami ellenkező látszal eddig itt-ott felmerült, arról most nyilvánvalóvá lett, hogy nem egyezik a bosnyák kormányzat valódi szándékainak lényegével. Ez a lényeg abban az ökölben nyilatkozik meg, amely ilyen kíméletlen szigorral sujtott le Stadlerre és az érsek urban arra az egész mozgalomra, mely a megszállott tartományokat a katolikus és nagyhorvát propaganda örvényébe akarta belesodorni. A magyar közvélemény nagy megnyugvással fogadja ezt a határozott lépést, amelyről talán fölösleges is kiemelni, hogy Széll Kálmán miniszterelnöknek előzetes tudtával és helyesléssel történt. Ezental talán megújásodik ott a Balkán mesgyéjén az a kómius fenavad, amelynek illir téboly a neve. Ha minden vá-

TÁRCA.

Bankócsinálás.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Fessl Géza.

A bankócsinálás lélektani problémája bizonyosan sokkal kisebb körben ébreszt érdeklődést, mint a bankócsinálásnak technikai kérdése. Száz forintjával tessék árulgatni a bankócsinálás legkínzóbb recipéjét és egy krajcárért a legjelesebb prédikációt e gyalázatos büntény ellen. Mig a prédikációból elkél egy darab, addig a Gyakorlati útmutatóból el fog kelni legalább is száz.

A pénzhamisítás mindig a közkezdveltségnek örvendő büntettek közé tartozott. Még a régi jó időkben is, annál inkább most, az apró humanisták és a nagy stréberek századában. Valóságos farizeuskodás volna ma a pénzhamisítás ellen az erkölcsi közfelháborodásnak menyköveivel harigálni. Sőt azt merjük hinni: ha valamiképpen ki lehetne eszneli a becsületességnek csalhatatlan lokmérőjét — és ha ezen ki lehetne mutatni a nagy tömeg becsületének átlagos fokát, ugy ez aligana állana föllette annak, amelyik a pénzhamisítók erkölcsi fokozatának megfelel.

Ismertem valamikor egy kitünő rajzolt. Ugyanakkor új német bankjegyek kerültek forgalomba és az asztaltársak kézzől-kézre adták egymásnak az érdekes újságot. Mindenkinél volt valami megjegyezni valója. Szép, nem szép, kiesiny, terjedelmes, ehhez vagy ahhoz a pénzhezhez hasonlított. A kitünő rajzoló egyideig miérett gondolatlanul az idegen bankjegyet és azután rámutatva az egyik csücskére, ennyit mondott:

— Ezt itt nagyon nehéz volna utánozni.

A társaság kacagott a furesz megjegyzésén, az ad hoc előrángatott gondolatán.

Miért jutott éppen ennek az egynek eszébe az utánzás szempontjából itélni meg a bankjegyet? Ő benne volt a legkevesebb becsületesség tartalom, vagy ő benne volt a legtöbb utánzó képesség?

Hogy a bárány nem eszi meg a farkast, azt kár volna kizárólag a szelidség erényének betudni. Van ennek több oka is. Az első ok mindenestre az, hogy: nem lehet.

Hogy a bankócsinálók elenyészőben csekély számával az emberek milliói állnak szemben, akik nem követik el ezt a szigoruan fenytendő bünt, ennek is több oka van. Az első ok itt is mindenestre az, hogy: nem lehet.

Azon a téren, ahol igenis lehetséges a mások veszteségén alapuló nagy nyeresémet — ha nem is zsebre, de legalább spekulálni rá, ott a legelőkeltebben sűrű és forog a becsületesség nagy gárdája, a bankócsinálással nem foglalkozó szíveszek tömege. Még a távoli vidékről is felrándul a fővárosba, innen el-elszalad Kottlingbrunnba, Alagra ezer és ezer ember, hogy a löversenyen gazdagodjék. A főváros emberocéánja lázban ég, mikor a totalizátor 5-re 137-et fizet. Napidíjasok, akik egy forintért napestig körmölnek, kisebb-nagyobb tisztviselők, kereskedőségek és főnökök, iparosok, bérszolgák, tanárok, színészek és borbélyok a saját keservesen kiérdemelt forintaikat sokszorozni akarják a mások pénzével, másoknak verejtékes forintaival. Mi ez — ha nem örült rajongás az apró humanisták és nagy stréberek századának uralkodó planetája után? Mi ez — ha nem rajongó vágyódás a pénz után? Igaz, hogy a szerencsejáték és a bankócsinálás fosztogatási irányja között van egy lényeges különbség. A szerencsejátékos azoknak a

pénzt vágja zsebre, — gondolatban sokszor, a valóságban ritkán — akik önszántukból vesznek részt a közös játszámában. Ellenben a pénzhamisítók azokat csapják be, akik a hamis pénz forgatásának pillanatában a jog és tisztesség mesgyéjén állanak. Ezen az egy ethikai értékű különbségen kívül nem látunk jelentékeny eltérést a két fosztogatási terv lényege között. Közös vonás itt is, ott is a pénzsomj. Közös vonás itt is, ott is a pénzsomjnak az a formája, amelyik nem munkát nyújt a pénz birtokba vételének ellenértéke gyanánt, hanem fogásokat. Közös vonás, hogy e fogások a közérdekkel összhangban nincsenek. Közös vonás, hogy ugy a pénzhamisító mint a szerencsejátékos azurakamatokkal és sokszoros tőkehalmozással akarja beváltani azt a kicsike fáradozást és azt a csekélyke szellemi és anyagi értéket, amelyet piacra visz. Közös vonás a kettő között végül az, hogy mind a kettő az élet kellemét akarja biztosítani magának könnyű szerrel, ad infinitum. De míg a bankócsinálót az ő elhatározásának merészsége kizökkenti a törvénytelenség göröngyös talajára, addig a szerencsejátékos a törvényszerű talajon kötte tartja — nem az ethikai tartalma, hanem a bátortalansága. A bankócsinálót tulajdonképpen nem egyéb, mint olyan szerencsejátékos, aki a végtelenségig merész. A szerencsejátékos viszont nem egyéb, mint olyan bankócsinálót, akinél a merészség óvatosságra változott. Mert aki a mások keservesen összekuporgatott garasait, ellenértéket nyújtó becsületesség fáradás nélkül akarja bezsebelni, abban ethikai tartalma nincsen. Akiben pedig ez nincsen meg, az rendesen csak azért marad platonikus viszonyban a törvénytelenséggel, mert — nem a hajlandóság hiányzik belőle, hanem az erő.

Az apró humanisták és nagy stréberek századában a szerencsejátékosok életbölcsésége ural-

rakozás ellenére ezentúl is fészkelődne, nem kerülül el a második ökölcspást. Ez pedig bizonyára leteríti.

BELFÖLD.

Minisztartanács. Ma délután több órahosszat minisztartanács volt a miniszterelnökségi palotában. A Párisban időző Hegedűs Sándor és Fejérváry Géza honvédelmi miniszter kivételével, aki a galiciai hadgyakorlatokon van, a kabinet összes tagjai résztvettek a tanácskozásban.

Strossmayer — bibornok. Zágrábról jelentik nekünk, hogy az ellenzéki *Agramer Tagblatt*nak egy római távirata szerint Strossmayer gyakovári püspököt félszázados jubileuma alkalmából bibornokká nevezik ki. Még a zágrábi lap is fenntartással közli híret, mi azonban már most kétségbevonjuk a bibornoki kinevezés valószínűségét, mert a magyar király sohasem fogja annak a papnak fejére tenni a biboros kalapot, aki valamikor rászolgált a belvári kemény leckére. Stadler érsek megleckéztetése is bizonyos arra, hogy királyunk még nem felejtette el Strossmayer viselkedését sem. Aztán a bibornoki kinevezéshez még volna valami köze a magyar kormánynak is.

Bizalom Darányinak. Nyíráról táviratozzák: Nyírávármegye törvényhatósága mai közgyűlése lelkesedéssel fogadta el az állandó választmányának az indítványát, hogy a vármegye Darányi Ignác földmívelésügyi minisztert az ismeretes hírlapi támadás alkalmából bizalmáról és ragaszkodásáról feliratilag biztosítsa. A közgyűlés Janits Imre országgyűlési képviselő indítványára azt is elhatározta, hogy ez alkalomból Széll Kálmán miniszterelnökhöz, akinek programját a földmívelésügyi terén dr. Darányi földmívelésügyi miniszter oly híven valóítja meg, valamint a miniszterelnök útján az összkormányhoz is bizalmi és üdvözlő feliratot intéz.

A védjegy-ügy reformja. Dr. Nagy Ferenc államtitkár Schierer Gyula, a szabaddalmi tanács elnöke-nek és dr. Lersch miniszteri titkárnak kíséretében meglátogatta a szabaddalmi hivatalt, és megnézte az osztályokat, különösen a védjegyzosztályt. Ez a látogatás összefüggésben van azzal, hogy a minisztériumban tevékenyen dolgoznak a védjegy-ügy reformján.

A függetlenségi párt szervezkedése. Kaposvárról írja levelezőnk, hogy a somogyvármegyei függetlenségi és 48-as párt újból megkezdte a párt megyei szervezését. E célból a legközelebb a következő helyeken lesznek népgyűlések: Nagy-Baióban, Lengyeltőlén, Tabon, Nagy-Atadon, Szigetváron és Csurgyón. E hó 30-án Kaposvárott tartanak népgyűlést, amelyen Kossuth Ferenc és a függetlenségi és 48-as párt több vezérérfia is részt fog venni.

kodik. A modern élet nem is egyéb, mint egy nagy hazardjáték. Az óvatosabbak, illetőleg a féltékenyebbek a paragrafusok korotán belül spekulálnak vagyis megengedett fogásokkal játszzsák végig a partit. A merészebbek megbontják a véletlen által teremtettt esélyeket, irányzatosan keverik a kártyát vagyis: hamisan játszanak. A külsőség, a forma különböző, a lényeg, a tartalom egy és ugyanaz.

Különbözik pedig ki tehet róla, hogy annak, aki a modern élet hazardjátékainak valamelyik asztalához le akar ülni, nem eszményekre van szüksége, hanem pénzre? Ki tehet róla, hogy a pénz a hatalomnak eszköze — és nem az eszmény? A bankésinál az azokat a melódákat hallja, melyek a mindennapos élet morajából kicsendülnek... A pénz ad erőt az embernek, semmi más. A pénz manapság a jog, a hatalom, az igazság! Pénzért vásárolhatunk mindent: asszonyokat és megbecsültetést, gyönyöröket és tekintélyt. Szolgáidat teheted az eszményeket és rabjaidat teheted az embereket. Az eszmény olyan arany, amelynek árfolyama soha sincs. A pénz pedig olyan ideál, amelynek kurzusbeli értéke van mindig és mindenütt. Mi akasz tehát lenni? Az eszmények fanatikusa? A meg nem valósított gondolatok szomorgó és nyomorgó bolondja? Vagy pedig aranyasjkában akarsz-e végig uszni a földi örömeinek ringató hullámain? Erre a világra született és a másik világra akarod betáblázni a boldogságodat? Te bolond, te futó bolond, menj, fuss, rohanj, ha úgy tetszik, az ideáljaid után, mi majd azt keressük és azt uralkuj, ami lehozza a menyországot a földi élet ösvényére — a pénzt!

Es hogy manapság az anyagiérték, az arany, ezüst, gyémánt vagyis az, ami legközelebb van a pénzértékhez, tagadhatatlanul fölülte áll minden ideálnak, ez nemcsak az élet apró jelenetei-

Nyílt választásoknak. Csávolszky Lajos, országgyűlési képviselő, a függetlenségi párt sokféle árnyalatára való hivatkozással hosszabb nyilatkozatot tesz közzé a függetlenségi választók felvilágosítására. Fejtegeti a függetlenségi párt 1874-iki programját, Ugron Gábor állásponjtját, Kossuth összeférhetlenségi elméletét és ez utóbbiról azt mondja, hogy e tannak a koronázás óta nincs létjogosultsága, még Kossuth Lajos szempontjából sem. A múlt, igaz, Kossuth mellett szól, de a jelen Kossuth ellen szól, Kossuth tapasztalása, igaz, ellenünk szól, de a mi tapasztalásunk Kossuth ellen szól. Majd szembe száll a nyilatkozat azokkal, akik kihivetlennek mondják a függetlenségi párt elveit.

Mért volna kihivetlen? Próbálta már valaki harminchárom évi alkotmányos életünkben ezt keresztülvinni? Harminchárom év óta kilencszer kérdezte már meg királyunk — választásokkor — a nemzetet: van-e valami kívánni valótok, szóljatok! Az ország mind e kilencszer azt válaszolta: köszönjük, felséges uram, nincs semmi kívánni valónk, meg vagyunk mindennel elégedve, ugy amint van. És mindig ugyanazt a többséget küldte az országgyűlésbe. Micsoda örült hazugság tehat azt mondani, a függetlenségi párt elvei kihivetlenek, mikor annak keresztülvitelét harminchárom év óta soha sem kérte a nemzet képviselőinek többsége! A bécsi háromszor választották meg Luergert polgármesterré, mignem ő felsége helybenhagyta a választást. Előre, azzal gyanúsítani uralkodókat, hogy szigoruan alkotmányos érzelmi, mint osztrák császár, de nem lenne szigoruan alkotmányos érzelmi, mint magyar király. Ez hazugság. Igaz, a hitogyatkozás napjait éljük. De Istent hívjuk tanunak, hogy nekünk van hitünk, mi hiszünk a függetlenségi eszmék győzedelmében. Igaz, régi nóta. De a „Miatyánk“ még régiebb és mégis elimádkozzuk mindennap. Amaz a mi politikai hitvallásunk miatyánkja. hangoztassuk mindennap mindaddig, míg be nem teljesül.

Az oláh kulturregyesület nagygyűlése.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, szeptember 13.

A magyarországi oláh kulturregyesületek országos szövetkezete, az ugynevezett *Astra*, a minap tartotta közgyűlését. Az alább közölt tudósítás beszámol a gyűlés lefolyásáról. Mi itt csupán arra a sokféle elágazó és nagyon rendszeres kulturmunkára akarunk ráutalni, amelyet ez a szervezet folytat. Olvasván, hogy mi mindenre van ez egyetnek gondja és pénze, szinte irigységgel telünk el. A mi kulturregyleteink elé például állíthatnók az *Astrát* a maga körültekintő, szigoruan szisztematikus, szorgalmas munkájával. Kiemeljük továbbá azt is, hogy az oláh kulturregylet anyagilag virágzik. Ez a nemzetiség társadalmilag kitűnően van szervezve, egységes szellem hatja át és áldozatkészsége csaknem megdöbbentő. Ebben a tekintetben is példát statuálnak nekünk az oláhok. Erdekes az a cinizmus, amely az egyesület oszlopos embereinek gazdag dotálásában nyilvánul. *Dianonovich*, a főtitkár nagy tiszteletdíjat huz és irodalmi működését sem mondják egészen önzetlennek. Ugy látszik, van is zuglódás e

ből és pillanatnyi mozzanataiból világlik ki. Még a világtörténet lapjaira tartozó nagy események is e mellett bizonyítanak... Mikor néhány hónap előtt, minden emberi érzés és a gyakran hangoztatott népgog ellenére liditgolyókkal és döm-döm ágyukkal pusztította az angol tuleró a boer honvédek, akkor a modern közvélemény csakis a hangulat nivójáig emelkedett, de a hivatalos hatalom mindenütt csendes és hallgatóg maradt.

Ellenben mikor a johannesburgi aranybányákat a fölbombantás veszélye fenyegette, akkor rögtön létre jött az egyetértés az államhatalmak között. A kulturállamok harcias föllépése és tette kész közmegegyezése azonnal védelme alá vette: az értéket, az aranyat, a pénzt. Mert — a pénz értéke áll mindenek fölött.

Ha pedig az egész világ ily trágár módon gondolkodik, miért gondolkozott volna másképpen az a szeresetlen, rabviselt fiatalember — akit ugy hívnak, hogy: dr. Takács Zoltán?!

Ha nagy mérveket öltene a pénzhamisítás, kétségtelenül borzalmas rázkódásokat vonna maga után. A kárvallottak zugása és jajgatása megrendítené a közviszonyok szilárdságába vetett hitet. Elsőrendű közérdek tehat, hogy e közveszélyes büntény terjedésének eleje vétsésk. Igen ám, de mi legyen itt a biztos eredménnyel hitegető óvó-intézkedés? A prédikálás annyit használ mint a szentelt viz, a fenyegetés ugyanannyit ér, a büntetés nem riaszt el, a közmorál inkább a jámbor óhajások rovatába tartozik és nem a preventív eszközök közé!... „Ezt a esüskét“ — mondta volt a kitűnő rajzoló — nagyon nehéz volna utánozni“... Ugy látszik ebben rejlik az óvszer. Csakis ebben, semmi másban.

miatt. Az egyesületi működésben megnyilatkozó szellem, ha nem is államellenes, de ellenséges indulatu a magyarsággal szemben. Ezek az urak olyan körlelhetetlen nemzetiségi érzelmitűek, hogy visszautasítják a magyar kormánynak iparoktatási ösztöndíjait, amelyeket még az előző kabinet idejében kaptak. Nekünk imponál a munkájuk, de az államhatalom jól teszi, ha vigyáz reájuk.

Herkulesfürdő, szeptember 13.

A hét elején tartotta a magyarországi románok kulturregyesülete, az *Astra* évi nagygyűlését. Ezuttal *Herkulesfürdőn* gyűltek vissza az egyesület törekvéseiért érdeklődő oláhok, talán részben azért is, mert *Herkulesfürdőn* ilyenkor még sok gazdag romániai nyaral. A többi hazai román kulturregyesületek mind képviseltették magukat. Impozáns volt a hazai „oláh nemzeti színház egyesület“ küldöttsége és a délvidéki oláh daloskörök szövetsége, mely koncertet is adott. A gyűlés vasárnap reggel kezdődött, a görög-keleti templomban tartott ünnepélyes misével, mire *Moldová* J. N. kanonok az *Astra* elnöke, megnyitotta a gyűlést.

Megnyitóját erős nemzetiségi szellem hatotta át, miközben kiemelte az Astrának minden téren kitejtett tevékenységét és elért sikerelt. Beszéde végén meloegen üdvözölte *Popca* Miklós karánsebi püspököt, mint házigazdát.

Moldován beszédét a hazai románság minden vidékéről kiküldött oláhság, különösen a nagyszámúban jelenlévő bánáti és romániai oláhok élénken megtapsolták.

Azután fölolvasták az *Astra* mult évi működéséről szóló jelentést. Ez a jelentés azon panaszokdix, hogy a hat görögkeleti és görögkatolikon oláh házmegyében mintegy 400 román felekezeti iskolának van még szüksége évi rendes segélyre s ezért adakozásra hívja fel a románságot. Elmondja, hogy az 1899. év végéig 12 iparos román tanulóknak segélyt beszintette, mivel az *Astra* komitéja elhatározta, hogy erre a célra a magyar kormánytól kapott évi segélyre többé nem fog reflektálni, s azt a folyó esztendőben is visszautasította. Elhatározta továbbá az elnökség, hogy ez évben kiterjeszti működését s öt tudományos szakosztályt szervez, ugymint: történeti, irodalmi, természettudományi, iskolai és gazdasági szakosztályokat. Ezek lesznek hivatva egy román tudományos akadémiá helyét betölteni. Beszámol ezután az elnökség a mult évben a különböző közép- és felsőiskolákat látogató román növendékeknek adott segélyekről, azután a „román nemzeti ház“, az etnográfiai és történeti muzeum alapjairól ad képet. A *Casa nationala* alapítóinak száma ez évben 15 újabb 2000 koronás alapító taggal szaporodott, tőkéje a mult évben 33.353:70 koronára emelkedett, s ebben az évben egy 100.000 korona értékű sorsjátékra kapott engedélyt, s így a „nemzeti ház“ felállítására a közeljövőben megvalósítható lesz. Majd szól a jelentés az „*Astra*“ által Nagyszébenben fenntartott felső leányiskoláról, mely a mult évben is igen szép eredményel működött, végre az „*Astra*“ alapítókéjének mai állásáról, mely 399.776:10 koronára és 105.000 leire rug.

Nagy mértékben szaporodtak a mult évben az „*Astra*“ hagyományai is; kiemeli az elnökség a következő három nagyobb végrendeleti örökségét: *Petran János*, az elhunyt kolozsmegei főügyész az „*Astra*“-ra hagyta egész vagyonát, mely mintegy 200.000 korona értékű földbirtokból áll; jelentékeny vagyon maradt még dr. *Nichita* János somlyói ügyvéd után és *Badila* Johanna után, ki nagyszébeni házáat és mintegy 20.000 korona értékű értékpapirait hagyta az „*Astra*“-nak, hogy abból Kolozsváron a oláh egyetemi hallgatónak internátust emeljenek. Tetemesen szaporodott az „*Astra*“ tagjainak száma, mely most megközelíti a kétezret, kik mintegy 33 főkot alkotnak, Magyarország minden románakta vidékén, köztük Háromszék- és Csik-vármegye főköjait újra szervezték, Pancsován és Biharban pedig új főkokat nyitottak meg.

Az *Astra* közgyűlése a felolvasott évi jelentést nagy éljenzéssel egyhangulag elfogadta s jegyzőkönyvi köszönet mellett megadta a jelentvényt az igazgatóságnak. Ezek után a különböző bizottságok választattak meg, melyek másnap beszámoltak a reájuk bízott ügyekről.

Délben a fürdő éttermében bankett volt, délután pedig irodalmi diszülést tartottak, melyben dr. *Vuia* herculesfürdői orvos és egy román tanító olvasott fel. A nagyszámúban összegyűlt környékbeli parasztság közt ingyen er darab népiesen megírt könyvet osztottak szét s ott bankettel egy időben népnünet rendeztek.

A közgyűlés második napján megállapították a jövő év költségvetését és kijelölték a jövő esztendő működési programját is, miközben egyesek nyíltan haugoztattak elégedetlenségüket. Ugyanis az *Astra* a jövő évre előirányzott 24.058 koronából alig 6-7 ezer koronát akar kizárólag kulturrelokra fordítani, míg a többi a személyi kiadások emésztik fel.

Nincsenek megelégedve némelyek azzal sem, hogy dr. Diaconovich Kornél az Astra főtítkárnak tiszteletdíját 800 koronáról 3000 koronára emelték fel, s ezek mellett egy esomó más elég jól dotált állásokat szerettek. Különösen dr. Diaconovich főtítkár ellen keltek ki, akinek *szinekurát* nem jó szemmel nézik. Nem tudják megbocsátani a főtítkárnak, hogy egy biztosító-lársaságnak főügynöke is, s hogy az Astra kiadásában, a főtítkár szerkesztése mellett megjelenő új román lexikonnak, az „Enciclopedia Romana”-nak eddigi megjelent két kötete egy cseppet sem áll irodalmi színvonalon. A lexikon bírálói felfedezték, hogy az egész vállalat a Mayer és Pallas lexikonok szolgái plagizálása épp ezért a dr. Diaconovich által felolvasott irodalmi jelentés nem aratott általános tetszést a közgyűlésen. A közgyűlés ünnepélyes befejezése után az egybegyűlt román intelligencia a romániai Turnu-Szeverinbe berándult át, hol a román kulturliga ottani osztálya lényes fogadtatást rendezett a „magyarországi testvérek” tiszteletére.

r. l.

A megdorgált érsek.

Budapest, szeptember 13.

A zágrábi délszláv katolikus nagygyűlés tárgyalásai mindenfelé kinos feltűnést keltek, de legkivált Stadler serajevói érsek szereplése, aki a nagygyűlés után tartott ünnepi lakomán Bosznia és Hercegovinának Horvátországhoz való csatolását proklamálta a horvát nép óhajtsáéként.

Ezt a proklamálást a magyar és az osztrák sajtó ritka egyértelműséggel utasította vissza s egyformán megütöztetett azon, hogy egy pap ilyen módon merje magát politikába ártani. Ebben a megütöztetésben, úgy látszik, osztozott a kormány, sőt ő felsége a király is. Mert a pozsegi hadgyakorlatok óta, mikor tudvalevőleg Strossmayernek sikerült minden orrok orrát megkapnia, katolikus pap ebben a monarkiában hasonló dorgatóriumban még nem részesült, mint most Stadler érsek.

Ő felsége kabinetirodájának főnöke, Schiessl lovag ugyanis szeptember 8-iki kelettel levelet intézett a király meghagyásából Stadlerhez, még pedig szösz szerint a következő tartalommal:

A részletes tudósítások, amelyek a nyilvános hírlapokban a közelebről Zágrábban tartott katolikus kongresszusról megjelentek, egyebek közt azt a közleményt is tartalmazták, hogy Ersekség a kongresszust befejező banketten tartott meleg hangú beszédben azon óhajtsáékát nyilatkoztatta, hogy Bosznia mielőbb egyesítessék Horvátországgal.

Mínthogy ezen kérdés tisztán politikai, tehát Ersekség szent hivatalától távol van és megoldása csakis meghatározott világi tényezők hatáskörébe eshetik, főleg és első sorban pedig ő felsége legkegyelmesebb Urunk felségjogai közé tartozik, jogosult volna azon föltevés, hogy az említett közlemény tévedésen alapul és hogy Ersekség ezen nyilatkozatot nem tette.

Ha azonban mégis így történt volna, legfelsőbb megbízásból közlötöm kell Ersekségével ő felségének, legkegyelmesebb Urunknak komoly intését és határozott várakozását az irányban, hogy Ersekség jövőre úgy nyilatkozzaitokban, mint tetteiben a politikai kérdésektől magát távol tartja.

Fogadja stb.

Schiessl lovag.

A dorgatórium, mely a mi politikai köreinkben igen nagy megelégedést keltett, tudomásunk szerint Kállay Béni közös pénzügyminiszter javaslatára ment Stadler érsekhez és csak természetesen, hogy ugy tartalmával, mint hangjával Sedll Kálmán miniszterelnök is teljesen egyetért, aminthogy az átirat az ő előleges hozzájárulásával ment az érsekhez.

Bécs, szeptember 13.

A főhivatalos Politische Correspondenz a dorgatórium ügyében Budapestról a következő értesítést kapja:

A kabinetirodának a serajevói érsekhez intézett ma közzétett levele hir szerint a korona spontán elhatározására vezetendő vissza. Az összes politikai itélőképességgel bíró körökben bizonyára nem fogják félreismerni ő felségének Horvátország iránti jóindulatú intencióját, amelyet az a levél tanusít, amelyben a rosszalás kizárólag ama nagyhorvát agitáció támogatása ellen irányul, amelyet Horvátország egész államhü lakossága mint egy közjogi felforgatás utópikus kísérletét határozottan elítél. A király, mint az alkot-

mány legfőbb öre, indítatva érezte magát, hogy ovvel a levéllel erőlyesen gátat vessen azoknak az aspirációknak, melyek a belső békét megzavarhatnák és a vezető körök szándékait illetőleg kifelé félreértésekre adhatnának okot.

KÜLFÖLD.

A bolgár-román konfliktus. A szófiai macedon-liga minden jel szerint nagyon haragszik Ferdinand fejedelemre. Sőt egyesek úgy látják hajlandók volnának megismételni azt a püesest, amely Bulgáriát megfosztotta Battenberg Sándortól. Egy ilyen macedon-gyűlésen a minap Take Karavelov hozzájárulásával kijelentette, hogy az ő pártja volt az, amely annak idején Sándor fejedelemet dtronizálta. És ő ma sem haboz majd Ferdinand fejedelemet ugyanabban a sorban részesíteni, ha a fejedelem vonakodnék a nép akaratának megfelelni. Ez nyílt beszéd, bár állítólag titkos gyűlésen hangzott el. Ha igaz, úgy arra vall, hogy egyes bolgár kolompokok végleg istenhozadót mondtak a józan észnek.

Bukarestből jelentik tegnapi kelettel, hogy Lahovary hadügyminiszter kiadta a rendeletet, amelynek értelmében 25 ezer főnyi román katonaság a dunai hidaknak és egyéb átjáróknak védelmére a dobudzeai bolgár határra vonult. A csapatok, melyek gyalogságból, tüzérségből, utász-osztályokból és lovasságból állnak és egy tábori hadtest-küldönményt képeznek, a mai napon különvonaton rendeltetési helyükre utaztak.

Szófia, szeptember 13.

Az Agence Telegraphique Bulgare jelenti: Mínthogy a szilisztriai katonai kerületben utolsó nyole tartalékos-évfolyam legénysége nem volt elég ideig kiképezve, ezeket a tartalékosokat most a törvénynek megfelelően három heti hadgyakorlatra hívták be.

Az osztrák helyzet.

Budapest, szeptember 13.

Ő felsége a jaslói hadgyakorlatok mai pihenő napját arra használta föl, hogy a küldöttségeket fogadja. Ez alkalommal több olyan választ adott és oly nyilatkozatokat tett, amelyek az osztrák politikai helyzet megvilágításához járulnak. Első sorban a papség tisztelt ő felségénél Isakovic érsek vezetésével. Ő felsége kegyesen fogadta az érsek üdvözlő beszédét, kezét nyújtott a főpapnak és a küldöttség összes tagjaival beszélgetett. Különösen ünnepies volt az udvari méltóságok, a nemesség és a képviselők fogadása. Az egybegyűlt ő felségét megjelenésekor viharos Nech zye-kiáltásokkal fogadták. Badeni tartományi marsall ő felségéhez üdvözlő beszédet intézett, amelyben örömet fejezte ki a fölött, hogy ő felségét üdvözölheti és lábához teheti a rendíthetetlen hűség és a legmélyebb ragaszkodás kifejezését.

Ő felsége a tartományi marsall beszédére így válaszolt:

Különös megelégedéssel látom újra magamnál, uraim, önöket, akik az ország minden részéből idejöttök, hogy kifejeztek előttem változhatatlan hűségüket és ragaszkodásukat, amelynek már oly sok bizonyítékát adták nekem. Hadseregem egy részének zárógyakorlata alkalmából szívesen jöttem ide ebbe az országba, amely folytonos gondoskodásomat oly hálásan viszonozza trónom iránt való legszilárdabb odaadással. A balsors számcsapása, mely az országot mély fájdalomra gyors egymásutánban érte, vaia-mennyiünkre nézve csak egy okkal több arra, hogy érdekeinek és fejlődésének továbbra is teljes erőnköb szenteljék magukat. Örömmel időzöm ismét, ha csak rövid időre is ebben az országban, amelynek képviselői a birodalom javát mindig szem előtt tartották és mindenkor készségesen és okos belátással szömlötk az állam szükségleteivel. Fejezzék ki az egész országnak benső köszönetemet szíves üdvözléséért és tegyék hozzá nevemben, hogy mindig örködni fogok javám, mert legforróbb óhajom, hogy ez az ország fejlődjék és virágozzék.

Ő felsége megszólítással tüntette ki az összes küldöttségeket és élénk érdeklődéssel kérdezősködött az ország viszonyairól, különösen az árvízkatasztrófia következményeiről. Az autonóm hatóságok fogadásánál a legnagyobb megelégedéssel nyilatkozott a lakosságnak a gyakorlaton levő csapatokkal szemben tanusított előkegyenségeről.

Lemberg város küldöttségének fogadásánál örömet fejezte ki a város szép fejlődésén. Amikor a pol-

gármester elmondta, hogy a kadétiskola növendékeinek száma az újév óta jelentősen emelkedett, és különösen sok galíciai ifjú iratkozott be, ő felsége megjegyezte:

— Örülök rajta, mert szükségünk van lengyel tisztekre.

A küldöttség tagjai közt megszólította Byk volt képviselő is:

— Ön hosszabb ideig volt a Reichsrathban.

— Igen felség, 1891 óta voltam tagja a képviselőházaknak. 1897-ig dolgoztunk, de 1897 óta ládajalom, nem csináltuk semmit.

— Fájdalom, ugy van és nincs semmi remény, hogy másképp lesz, jegyezte meg a felség.

— Mi lengyelek, — mondotta most dr. Byk — mindig rajta voltunk, hogy a parlamentet munkaképessé tegyük.

— Ezt tudom, — volt az uralkodó megjegyzése.

Bécs, szeptember 10.

Politikai körökben ma csakis arról a nyilatkozatról folyt a szóbeszéd, amelyet a király ma a lengyel vezérférfiak fogadása alkalmával Javorskinak mondott. Egy lemergi távirat szerint ő felsége a cerele közben hangosan, hogy mindenki hallhatta, így szólt a lengyelek klubjának elnökéhez:

— A parlament feloszlatása és az új választások kiírása az utolsó alkotmányos eszköz, amelyhez kormányom nyúlt.

Bécs, szeptember 13.

A linzi Volksblatt, amely tudvalevőleg a katolikus néppárti Ebenhochnak a közlönye, mai számában a következőket írja az új osztrák választások kapcsán:

Nem szabad elfelejteni, hogy Széll ur mindig hajlandó osztrák minisztereket buktatni és osztrák ügyekbe beleavatkozni, hogy ezzel a liberálisoknak segítségére jöhessen. Jó lesz, ha ezt eszünkben tartjuk, mert ez sok jövendő eseményt meg fog magyarázni.

Prága, szeptember 13.

A helytartó a csehországi választások határidejét a következőképpen állapította meg: Az általános választókuriában január 3., a községekben január 8., a városokban január 10., a kereskedelmi és iparkamarákban január 12., a nagybirtokosságban január 15.

A prágai Narodny Listy ma nagyon feltűnő módon hird az arról, hogy a jungbunzlau államügyész értesítette az alja tartozó hivatalnokokat, hogy összes javaslataikat és jelentéseiket német nyelven terjeszszék elé, mert különben a törvény értelmében kíméletlenül el fog járn ellenük.

Klagenfurt, szeptember 13.

A tartományi kormány a választások határidejét a következőképpen állapította meg: Az általános választókuriában január 5., a községekben január 10., a városokban január 12., a kereskedelmi kamarában január 14. és a nagybirtokosságban január 15.

A kínai háború.

Budapest, szeptember 13.

A hatalmaknak az orosz kiűrtési javaslattal szemben elfoglalt álláspontja még nem egészen ismeretes, de minden jel arra mutat, hogy a kiűrtés kérdése el fog posványosodni s a szövetséges csapatok Pekingben maradnak az oroszokkal együtt. A Csing herecegel és Li-Hung-Csanggal való békotárgyalások korántsem úgy indulnak, hogy tanácsosnak mutatkoznék a fegyveres erő eltávolítása. A szövetséges csapatok különben is sok dolguk van és lesz még Peking körül, nevezetesen a császár és a császárné tartózkodása helyének irányában. Ezért folyunk máris Paotingfu felé az operációk, mert ez lesz a tencinpekingi harc vonal előretölt pontja az esetre, ha az udvarhoz délről csatlakozó kínai csapatok (feketelobogósok) észak felé nyomulnának.

(A szövetséges csapatok.)

London, szeptember 13.

A Standard-nak jelenti Bécsből, hogy néhány hatalom Oroszország javaslatára azt felelte, hogy bizonyos föltételek teljesítése előtt gondolni sem lehet Peking kiűrtésére. Egyebiránt ma már Oroszország is megvallja, hogy nincs szó az összes csapatoknak nyomban való visszavonásáról s maga is szeretné, ha oly kompromisszumot tudnának találni, amely az összes hatalmakat kielégítené és a nemzetközi egyetértést föntartaná. Egy ilyen kompromisszum-javaslat szerint az első sorban érdekelt hatalmak: Anglia, Németország, Oroszország és Japan tíz-tizezer katonát tartának Pecsili tartományban, az Egyesült-Államok és Franciaország csak ötezer vagy még ennél is kevesebb katonát hagynának Kínába; ha Auszt-

ria-Magyarország és Olaszország is szállítana csapatokat Kínába, a többi hatalom ezt szívesen venné.

Berlin, szeptember 13.

Sanghaiban, mint a Wolff-ügynökség onnan tegnapról jelenti, a japánok 600 matrózt és két hajót szállítottak partra. Ugyanannak az ügynökségnek konstantinápolyi tegnapi jelentése szerint ismét megkezdtek Odesszából az orosz csapatszállításokat Kelet-Azsiába. Tegnap és ma egy-egy orosz hajó tisztekel és katonasággal átmegy a Boszporuson.

Pétóvár, szeptember 13.

A *Novoje Vremja* jelenti, hogy a Pekingből távozó orosz csapatok számára már gondoskodtak Tiencinen szállásról. Néhány osztály Takuba megy és ott marad, míg egy nagy rész Port-Arthurba és Talienvanba tér vissza. Szárátovban, mint ottani lapok jelentik, intézkedés történt, hogy a Kelet-Azsiába rendelt útegeket ott irtassák. Torrábbá a katonai célokra való lóvásárlásokat is becsüztették.

(Nincsen kegyelem.)

Berlin, szeptember 13.

Az első ázsiai gyalogezred egy önkéntesének magánlevele szerint Vilmos császár július 25-dikén Bremerhafenben mondott beszédében a sok hánytorgatót passzus így szól:

— Nekem tett hűségkötőkre hivatkozva, követelem tőletek, hogy ne adjátok kegyelmet és senkit foglyul ne ejtetek, mert ti fogjátok megbosszulni a legujabban elkötött gaztetteket.

(Harcok a kínaiakkal.)

London, szeptember 13.

A Reuter-ügynökség jelenti Pekingből e hó 5-éről: Egy amerikai lovasosztály, amelyet egy marhaszállítmány fedezésére küldtek ki, Sachoban egy templomban meglepett 200 kínai katonát, mely alkalommal 30 kínai elesett és az amerikaiak 125 fegyvert zsákmányoltak. Az ellenség északnyugat felé menekült.

Vagy 500 boxer megtámadott két század orosz, kik Machiapotól délre hét mérföldnyire fedezetül szolgáltak egy vasutépítéssel elfoglalt csapatnak. Mily helyt megerősítés érkezett, a boxereket szétszórták, mely alkalommal két orosz megsebesült. A boxerek kardokkal és dárdákkal voltak felfegyverkezve. Az orosz lovaság ezután behatolt a gabonaföldekre, amelyekben a boxerek elbújtak és kardcsapásokkal sok boxert megölt. A boxerek vezére is elesett. A boxerek kétszáz halottat vesztettek. Egy orosz tiszt megsebesült és két kozák elesett. Minthogy ez nem az első ilyen támadás, büntető expedíciót küldtek ki Tresakov orosz ezredes vezetése alatt, mely expedíció a *Machiapo környékén levő városokat elpusztította.*

(Li-Hung-Csang.)

London, szeptember 13.

A *Times*nak jelentik Sanghaiból: Li-Hung-Csang megkapta azt a császári ediktumot, amelyvel *Csinget* és *Jung-Lut* a békebizottság tagjaivá nevezték ki. *Csing* herceg most Pekingben saját házában lakik. *Jung-Lu* csapataival meg akarja védelmezni az udvar visszavonuló vonalát. Li-Hung-Csang maga kijelentette, hogy tudja, hogy *Jung-Lu* csapatai féktelenkedtek a megtámadták az európaiakat. A bennszülöttek meg vannak győződve, hogy Oroszország és Németország között titkos egyezség jött létre.

Li-Hung-Csang Pekingbe utazott, ahol a követekkel tanácskozni fog.

London, szeptember 13.

A Reuter-ügynökség jelenti Pekingből e hó 7-éről: *Csing* herceg egy magánbeszélgetés folyamán kijelentette az idegen képviselők előtt, hogy fel van hatalmazva a tárgyalások vezetésére, de Li-Hung-Csang nélkül semmi sem tehet. Táviratozott az utóbbinak és sürgősen felszólította, hogy jöjjön Pekingbe.

New York, szeptember 13.

A *Journal*nak egy meglehetősen értelmetlen sanghaji távirata szerint Li-Hung-Csang abbahagyta a béketárgyalásokat, mert Tuan herceg óvást tett ez ellen.

Berlin, szeptember 13.

Az orosz kormány Li-Hung-Csangnak ultimátumot küldött, amelyben követeli, hogy a császár maga vegye át a kormányzást, hogy tartóztatassa le és ítéltesse el Tuan herceget és a boxerek vezetőit és hogy ne engedjen befolyást a kormányzásra a császárnának.

Li-Hung-Csang erre kijelentette, hogy ezeket

a feltételeket, az elsőknek a kivételével, elfogadhatónak tartja.

Li-Hung-Csang letett arról a tervéről, hogy elutazik Sanghaiból.

Köln, szeptember 13.

A *Köln. Ztg.* washingtoni jelentése szerint a külügyi hivatal ma táviratilag értesítette Li-Hung-Csangot, hogy az amerikai Egyesült-Államok kormánya végérvényesen elismeri őt meghatalmazott békealkudozóknak.

(A császári család.)

Sanghai, szeptember 13.

Megbízható forrásból eredő hírek szerint a császár, az özvegy császárné és Tuan herceg Tatangfuban, Sanzi tartományban tartózkodnak, ahol rövid ideig maradnak. Onnan Jai-Juen-Fuba szándékoznak menni s ha nem háborgatják őket, ott akarnak maradni.

(A paotingfui expedíció.)

London, szeptember 13.

A Reuter-ügynökség jelenti Tiencinenből e hónap 10-éről: Egy vegyes expedíció, amely innét Paotingfuba indult, az esőzés következtében a mult szombatig elhalasztotta elindulását. Egy oszlop nyugat felé, egy másik déli irányba ment. Tizenöt mérföldnyi menet után a csapatok táborítotték Janglicsibingnél Tiencintől nyugatra, miután az utat harc nélkül tették meg. Ma reggel tovább mentek Nacsangba. Az orosz zászlókat kitépték ama kínai házak romjaira, amelyek a folyó mentén az angol teleppel szemben vannak.

(A franciák költségei.)

Páris, szeptember 10.

A kormány az államtanács dekretumával harminc milliónyi póthitelt nyitott magának a kínai expedíció céljaira. A parlament által megszavazott husz millióból egyedül a szállítási költségek tiz milliót emésztettek fel.

(Vegyes hírek.)

Bécs, szeptember 13.

A kelet-ázsiai hajóraj parancsnokságától elkésve érkezett távirat szerint az *Elisabeth* és *Aspern* hadihajók már e hó 8-án Takuba érkeztek. A tengernagy zászlót a Mária Terézia hadihajón vonták fel. *Kollar* sorhajóhadnagy az eredeti pekingi különítménnyel és *Boyneburg* tengerészhadapród bevonultak. *Mayer* tengerészhadapród, aki mellhártyagyulladásban megbetegedett, Tiencinen hagyta.

London, szeptember 13.

A Reuter-ügynökség jelenti Jokohámából: Egy Csaszongban (Korea) állomásozó japán tiszt azt jelenti, hogy két japánt és több száz koreai kínait, akik a keresztény hitre tértek, a koreai határon meggyilkoltak.

Berlin, szeptember 13.

A Wolff-ügynökség jelenti: A német hajóraj második tengernagya jelenti Takuból e hó 11-ikéről: *Pohl* kapitány egészségesen visszatért a Hansa hajóra. A legénység még Tiencinen van, de lassanként visszavonulnak onnét. A Soden-féle különítmény Takuba van és onnét Csingtauba megy. A különítmény legénysége igen meg van erőtve és részben belbetegségeken szenved. Ketteler báróné részére a Savoya gőzöst tartom készen, hogy Japánba utazhassék.

Berlin, szeptember 13.

A *Norddeutsche Allgemeine Zeitung* jelenti: Ideérkezett tiencini hírek az ottani német kereskedők érdekében kívánatosnak jelzik, hogy a tiencini nagy kínai kereskedőházak fenntartassanak. Akkor remélhető, hogy Tiencinen kereskedelme a mostani súlyos válságot tulságos károk nélkül kiállja. A kínai kereskedők hathatós védelme megfelel a német kereskedők óhajainak is. A kínai városban a rend fenntartására a katonai hatóságok külön városi parancsnokságot állítottak fel, melyhez kezdetben a Tiencinen képviselt hatalmak legnagyobb része egy-egy tisztet rendelt ki: az oroszok *Vogak* ezredet, az angolok *Bower* őrnagyot, a japánok *Aski* ezredet. Mind a hárman kellő érzéket és jóakaratot tanúsítottak a kereskedelmi érdekek iránt. A német érdekeltek felhatalmazást kaptak a német konzultól, hogy kínai üzletbarátok házára hirdetményeket ragasztassanak, melyeken a német zászló látható és melyek a német oltalmat kifejezésre juttatják. Ugyanígy járnak el az angolok és a japánok. Végül több német cég kínai üzletbarátaihoz fiatalabb német kereskedőket rendelt ki, mert többnyire valamely európainak pusztá jelenléte elegendő arra, hogy egy kínai házat a fosztogatástól megóvjon. Tiencinen lakossága e szerint nyugodtan viselkedik és nem mutat ellenséges indulatot az idegenekkel szemben.

Berlin, szeptember 13.

A német flotta-egyesületnek táviratozzák, hogy Sanghaiból tizenhat kilométernyire észak felé egy 7000 főből álló kínai sereg táboroz.

Krüger — idegenben.

Budapest, szeptember 13.

A boer forrásból származó tudósítások ma úgy magyarázzák Krügernek Transvaalból való eltávozását, hogy az agg elnök hathavi szabad-ságra ment, amelyet arra akar felhasználni, hogy Európában intervenciót eszközöljön ki hazája javára. Schalk-Burgert is e szerint nem elnökké választották, hanem csak helyettes elnöknek tették meg erre az időre. Sajnos, ez a magyarázat nem elég plauzibilis. A boerok nagyon jól tudják, hogy erre az intervencióra semmi kilátás sincs, s ilyen bizonytalan célnak a hajhászataért Krüger nem hagyta volna oda hazáját épp most, a legnagyobb veszedelem idején. De még ha biztos remény kecségetné is Krüger, nem gondolta volna meg, hogy miután az egész hadjáratnak ő volt a lelke, az ő eltávozásával mihamarabb összeomlik a boerok egész ellenállása és ő félesztendő mulva már későn térne vissza a legfényesebb eredménnyel is? Azt kell hát hinnünk, hogy Krüger, miként vezéreinek többsége is, minden reményét elvesztette már, s öreg, törődött, beteg testét azért viszi külföldre, mert otthon már úgy sem használhat semmit, s az ellen, hogy hitványul megadja magát s angol fogságba kerüljön, hatalmas honfielek föllázad. Lehet, hogy megkísérli, vajjon az európai udvaroknál nem eszközölhet-e ki hona és népe javára valamit, de hogy a beteg aggyatán megbirja-e a félesztendei utazás fáradsalmait, az — fájdalom — nagyonis kétséges.

London, szeptember 13.

Krüger még folyvást ragaszkodik ahhoz a fikcióhoz, hogy ő képviseli Transvaalnak törvényes és jogszerű kormányát. *Egyelőre hat havi szabadságot adott magának.* Itt sokan attól tartanak, hogy Krüger Európában sok szimpátiát fog szerezni, ami esetleg veszedelmes lehetne.

London, szeptember 13.

A Reuter-ügynökség jelenti Lourenço-Marquezból: Krüger elnök és több transvaali hivatalnok jelenleg Pott hollandiai konzulnál tartózkodik.

London, szeptember 13.

A *Daily Mail* jelenti Lourenço-Marquezból tegnapi kelettel: Krüger elnök kíséretében van *Piet Grobler* külügyi államtitkár és *Maraix* vezérhadbíró is. Az utóbbi magával hozta hivatalnokait és könyveit. *Reitz* államtitkár nem jött el. A transvaali kormány hivatalos közleménye szerint Krüger elnök hat hónapi szabadságot kapott és e hónap 28-án Európába utazik, hogy az intervenció kieszközölésén járdozzék. Helyettesévé hír szerint *Salk-Burgert* választották meg. Krüger elnökön meglátszik az utolsó idők lelki szenvedése. Mint a *Daily News* értesül, Krüger elnök két orvossal meg fogja magát vizsgáltatni.

A *Times* jelenti: Krüger elnök különvonata nem ment be az állomásra, hanem egy mellékvágányon Pott németalföldi konzul házában közlekedni állott meg. *Matherbe* főkinestárnokot ma este várják Lourenço-Marquezbé. A *Daily Telegraph* távirata szerint Pott konzul házat a portugál rendőrségnek egy külön szakasza őrzi. A lourenço-marquezi kormányzó tegnap reggel látogatást tett Krüger elnöknel.

London, szeptember 13.

A lapok azt mondják, hogy Krüger menekülése Angliára nézve sokkal kényelmesebb, mintha el kellett volna fogni, mert így komoly bonyodal-maktól szabadult meg. Azt hiszik, hogy az elnök távozása jóvá nem tehető esorbát ejt a Krüger-legendán.

Lisszabon, szeptember 13.

A lourenço-marquezi kormányzó utasításokat kapott Krüger elnököt illetőleg, aki a portugál hatóságok oltalma és felügyelete alatt marad.

Lisszabon, szeptember 13.

Egy 1208 emberből álló katonai expedíció ma a Beuguela szállítóhajón Lourenço-Marquezbá indult.

London, szeptember 13.

A Reuter-ügynökség jelenti Nooitgedachtból

tegnapról: Pole-Carew az Elaud folyó mentén idevonnult. French tábornok a jobb szárnyon nyomul előre és súlyos harcra keveredett az ellenséggel. Hutton segítségére ment.

Pretória, szeptember 13.

Lord Roberts ma ismét keleti Transvaalban ment.

London, szeptember 13.

Mint az esti lapok Pretóriából e hó 11-éről jelentik, Lord Roberts proklamációt bocsátott ki, melylyel egész Transvaal a hadijog hatálya alá helyezték.

HIREK.

Krüger és Kossuth.

Krüger szabadságra megy. Nem vakációra, hanem szabadságra a szó eredeti értelmében. Elhagyta Transvaalt, ahol szabadság nincs többé, mert kétszáz ezer angol hősiesen legyőzte az utolsó tizezer boert. Az öreg elnök mozgó rezidenciája: egy szalonkocsikból összeállított vasuti vonat utnak indult. A boerok utolsó fővárosa az elnökkel együtt tovagurult azon a vágányon, amely kivezet Transvaalból, a néhai Transvaalból biztos külföldi területre.

És nem fog többé hazájába visszatérni az öreg Krüger. Mert nem lesz többé hazája. A határon, Lourenço Marquez előtt látta utóljára azt a földet, amelynek egykoron Transvaal volt a neve s amely most így íródik a legfrissebb délafrikai mappákra: *Vaal—River—Colony*.

Egy év drámája fejeződik be ezzel a szabadsággal. Oh, ösmerjük ezt a drámát mi magyarok! Ötvenegy éve mult, hogy Magyarország kormányzója Orsovánál bucsut mondott eltiport hazájának. Akkor is maroknyi nép küzdött hősiessen világhatalmak ellen. Akkor is diadalmos győzelmekben emésztette fel magát a kis sereg. És amikor minden romba dőlt, Kossuth bucsut mondott hazájának, hogy a külföldön keressen mentő közbenjárást. S mennyi más analógiája van a boerok és a magyarok szabadságharcának. Van nekik is egy fényes tehetségű fővezérük, Botha, mint nekünk volt Görgey. És Botha épp most alkudozik a kapituláció felől, ne-hogy mézárszékre vigye a maradék boerokat. Görgey is így cselekedett. Van nekik is egy makacs, geniális tábornokuk, *De Wett*, aki a kapituláció és rombadőlés után is vereszkít utolsó csapatával oroszlanmódra, mint nálunk Klapka cselekedte. És hiába minden hősiesség, minden hazafias dac, minden kétségbeesett erőfeszítés, — éppen mint minálunk...

Tegnap óta Krüger hivatalosan szabadságon van, tényleg nem feje többé az elpusztult országnak. Külföldön van s egyszerű hotelvendég, semmi más. Megtört, megrogyott öreg ember, számlálja a napokat, az órákat, amelyek közelebb viszik sírjához. Földjéből kitépett fa, amelyen lassan fonnyadni kezdenek a levelek.

Neve csak a halála napján lesz megint aktuális. A történelem mátlól fogva csak ezt az egy dátumot őrzi meg az ő életéből, hogy feljegyezhesse, hogy mikor halt meg a szabad Transvaal utolsó elnöke.

Budapest, szeptember 13.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Szeptember 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hírek.** Fiuméből táviratozzák nekünk, hogy az Abbáziában tartózkodó Lajos Viktor főherceg ma ebédet adott, melyre gróf Szapáry László fiúmei kormányzó is hivatalos volt. — Dr. Berger Ferenc, a száji- és fogbetegségek szakorvosa Budapestre érkezett és orvosi működését megkezdte.

— **Fejedelmi vendégek Alesuthon.** Tegnap este nyolc óraker fejedelmi vendégek érkeztek Alesuthra.

Ferdinánd bolgár fejedelem, Klotild főhercegnő asszony üccse és Thurn Taxis herceg, József főherceg veje érkeztek meg külön vonaton. A főhercegi udvartól hét fogat ment Bicskőre, ahol a vendégek a vonatról leszálltak s Libits Adolf udvari tanácsos fogadta őket. József főherceg vendégei két napig maradnak Alesuthon.

— **A király kegyeleto.** Görzben nagyban készülődnek már a király fogadására, aki szeptember 29-ikén két napra a város vendége lesz. Jellemző vonás királyunk nemes szívéhez, hogy fölkeresi majd Szent Péterben gróf Coronini sírját, aki ifju éveiben nevelője volt.

— **József Ágost főherceg Máramarosban.** József Ágost főherceg e hó 17-ikén szarvasvadászatra Máramarosba utazik. Vele megy Fülöp orleansi herceg is. Az erdőigazgatóság minden előkészületet megtett a vadászatra. A főherceg tíz napig marad Máramarosban s tartózkodásra a kuri várkastélyban fog megszállani. Várják Augustza főhercegnőt is, mert Máramaros megye törvényhatósága meghívta Erzsébet királyné arcképleplezésére József Ágost főherceget és Augustza főhercegnőt is és fölkerette, hogy a leleplezés napját ő fenségeik jelöljék meg. Az arckép ünnepies leleplezése még ebben a hóban megtörténik.

— **Bolgár Ferdinánd Gómörben.** A bolgár ok fejedelme gómörmegei pusztamezői vadász-kastélyából intézte tegnapielőtti Bulgária ügyeit. A fejedelem augusztus 25-én érkezett Gómörbe, ahol kastélya egy hatalmas erdő közepén van a dobsinai jégbarlang közelében. A fejedelem itt teljes visszavonultságban élt és senkivel sem érintkezett. Naponta 80—100 táviratot küldött el a dobsinai barlangnál lévő táviróhivatalból, ahol a kassai postai igazgatóság rendelkezése két ügyes távirólistát a fejedelem rendelkezésére áll. A fejedelem kíséretében voltak Balanoff főudvarmester, dr. Fleischmann udvari tanácsos és dr. Klapecka udvari orvos és több testőr, akik valamennyien gómörmegei, helpai és sumjáci szalás tót legények. Kettőzött éberséggel vigyáztak a fejedelemre a testőrök, akik éjjel töltött puskával állottak őrt a fejedelem hálószobája előtt. A fejedelem kocsin kirándult Széchy Mária egykori széskébe, a murányi várba is, mert ezt a költői szépségű helyet nagyon kedveli. A fejedelem minden nap vadászott és egy ízben Gómörmege legmagasabb hegyén, a Királyhegyen is rendezett vadászatot.

— **Natalia után Dragina.** A belgrádi egyesületek, amelyek eddigél Natalia nevet viseltek, egymás után fölveszik a Dragina nevet, de amit ma a szerb nőegyesület kezdeményezett, az egyenesen sértő az exkirálynóra. Belgrádból táviratozzák ugyanis, hogy a nőegyesület fel fogja kérni Dragina királynét védnöküül, Nataliának pedig értésére adja, hogy szívesen venné, ha lemondana a protektorátusról.

— **A pápa haragja.** Bonomelli cremonai püspök, úgy látszik, kegyvesztett lett a Vatikánban. Bonomelli volt az, aki Margit királynőnek Umberto királyért esdekölő imáját approbálta s egyházkertület plébániájában elmondatta. A pápa, mint Rómából táviratozzák, ad audendum verbum maga elé idéztette Bonomelli püspököt.

— **Zrinyi-ünnepek Szigetváron.** Szigetvár hazafias közönsége az idén is megünnepelte Zrinyi Miklós hőstettének emlékeztétét. Az ünnep e hó 6-án ment végbe a fényesen kivilágított Zrinyi-emlék előtt. Dr. Névay Zoltán a saját ódját, Bánvárt Gyula pedig Petöfi Ledötl szobor című költeményét szavalta. A kettő között Végh Lajos pécsi postafőtiszt magasán szárnyaló ünnepi beszédet tartott. Két zenekar is közreműködött az ünnepélyen a Himnusz és a Szózat eljátszásával. Az ünnepet társasvacsera fejezte be, amelyen több lelkes tőszót mondott. Az ünnepnapra a várost fellobogózták, este pedig kivilágították.

— **A legboldogabb főispán.** Lukács György, Békésvármegye főispánja e hó 12-én vitte haza székhelyére bájos ifju nejét Perényi Madoly bárónét. A főispáni pár hazautazása egy gyulai távirat szerint valóságos diadalul volt; a vármegye területén minden vasuti állomáson ezer meg ezer ember ünnepelte lelkesen, virágcsokrokkal, szónoklatokkal, zenével a népszerű főispánt és szeretetreméltó nejét. Legimpozánsabb volt a fogadás Gyulán, ahol este a főispáni pár fáklýszentét kapott.

— **Nagyvárad új főjegyzője.** Nagyvárad város törvényhatósága ma Rimler Károly főkapitányt megválasztották főjegyzőjének Komlósi József gazdasági tanácsos ellenében. Dr. Hoványi Gyula szavazás előtt azt kérdezte az elnököl főispánól, hogy milyen kvalifikáció alapján jelölték Rimlert, mert ennek nincs meg a kellő képesítése. Rimler hívei nagy zajjal fogadták Hoványi felszólalását és megéljenzették a főispánt, amikor kijelentette, hogy a kijelölő bizottságnak joga volt az előterjesztett okmányok alapján itélni.

— **Érettségi pótvizsgálatok.** A székesfőváros felső kereskedelmi iskoláiban most folynak az írásbeli érettségi pótvizsgálatok. A szóbeli vizsgálatokat szeptember hó 20-án és 21-én tartják meg.

— **Mi lesz a Petöfi-emlékkel?** A fehér-egyházi Petöfi emléket a Haller Luja grófné földjén állították föl s melléje őrházat is építettek, hogy megvédje az emléket minden támadástól. Attól a csapatól azonban semmiféle őrséget se védheti meg az emléket, ami most érte. A grófné Bán és Fehéregyháza határaitban levő birtokára árverést tüzetett ki az osztrák-magyar bank s ha csak valami szerencsés körülmény közbe nem jön, december tízennyolcadikán ellicitálják a szobor alól a talajt. A bank követelése 129.556 korona és egy csomó járulékal ennek a tetejében, a birtok értéke pedig a hivatalos becslés szerint 279.000 korona. E felett a licitáció felett nem térhetünk hideg vérel napirendre. Már egymagában az is szomorú dolog, hogy dobra kerül a birtok, amit egy egyedül álló gyöngye nő valósággal emberfeletti erőfeszítéssel igyekezett kitisztítani a sok régi toher alól. Akik ismerik ezt az igazán hazafias grófnét, azt beszélük, hogy még a leg-szükségesebbeket is megvonta magától, csakhogy törlesztgethesse a nagy adósságot és megbirkózzék a nagy kamattal, amit a sovány földből évről-évre ki kellett teremtenie, hogy elődázhasse a katasztrófát. Azonban, úgy látszik, lehetetlenre vállalkozott a grófné s végre is kisiklik a lábai alól a föld. Nemzeti nagy kérdés azonban az, hogy az emlék, ha csakugyan elkövetkezik a licitáció, olyan szomszédságot kapjon, amely kegyeletos gondnal veszi körül. Amelytől nem kell az épségét féltetni.

— **Az egyetem ünnepl megnyitása.** A budapesti királyi magyar tudományegyetem új rektorának és tanácsának beiktatása s egyuttal a tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 16-án vasárnap délelött lesz a központi egyetem dísztermében. Az ünnepélyt megelőzőleg délelött tíz óraker ünnepi Veni sancte lesz az egyetemi templomban, amelyen részvesz az egész tanári kar, valamint az egyetemi ifjuság. Az istentiszteleten Várossy Gyula szeméniárium kormányzó fog pontifikálni. A templomból a gyülekezet felvonul az aula, ahol délelött 11 óraker lesz a díszgyűlés, melynek tárgysorozata a következő:

Az 1899—1900. tanév története. E'adja dr. Ponorí Theuerék Emil leleplő Rector Magnificus. 2. Székfoglaló beszéd. Mondja dr. Rapaics Rajmond, a tudományegyetemnek az 1900—1901. évre megválasztott Rector Magnificus. 3. Tanévnyitási beszéd. Mondja dr. Breenay Béla hittudományi dékán.

— **Honvédségünk Jáslóban.** Mint Jáslóból táviratozzák, a hadgyakorlatok mai pihenő napján a királyi a küldöttségeket fogadta. Báró Fejérváry honvédelmi miniszter, Bolla altábornagy és Tallian őrnagy kíséretében a 39. honvéddadosztály látogatta meg. A miniszter korán reggel vonaton Kronsóba utazott, onnét pedig kocsin folytatta az utat a 12 kilométernyire fekvő Chorkowkába, hol a 39. honvéddadosztály parancsnoksága tegnap óta tartózkodik. Clair altábornagy, valamint Surányi vezérőrnagy és Vukovics ezredes, a 11. és 12. dandár parancsnokai csak jót jelenthettek a miniszternek a honvédek képességeiről, akik naponta 36 kilométert tettek meg a nélkül, hogy csak valaki is beteget jelentett volna. A miniszter meglátogatta a gyalghadosztályt a táborban is és konstátálta, hogy a legjobb állapotban és hangulatban van és hogy élemezése semmi kívánni valót sem hagy hátra. Honvédeink Zboron és Duklán át mint a 6. hadtest balszárnya Chorkowkoig haladnak, alkalmasint holnap Zrencin felett vegyűlnek a harcra. A honvéddadosztály már előre örül a holnap és holnapután napnak, amikor ő felsége szemei előtt végezhet gyakorlatokat.

— **Köszönet a sajtónak.** A magyar vendéglősök országos szövetsége, mely most Aradon kongresszusra gyűlt össze, Fészi Józsefnek, a Budapesti Ujságírók Egyesülete elnökének a következő táviratot küldte Aradról:

Hálatel szívvel küldi a magyar vendéglősök országos szövetsége őszinte köszönetét az ujságírói kar minden egyes tagjának azon meleg érdeklődésért, melyet ügyünknek szenteltek. Kérjük, hogy a jövőben is kegyeskedjenek igaz ügyeinket bölcs belátásuk szerint támogatni.

— **Egy hercegnő regénye.** Nemrég hunyt el Amerikában Huntington, a vasutkirály, kinek fogadott leánya a szépségéről híres Hatzfeldt hercegnő. A hercegnő asszony élettörténete fölülte regényes. Atja szatócs volt Sacramentóban és egy áradás alkalmával a vízbe fullt. Huntington, akinek gyermekei nem voltak, az árván maradt kis gyermeket örökre fogadta. Prentice Erzsébet Klára — így hívták a kis leánykát — tizennégy éves koráig nem is tudta, hogy fogadott leánya Huntingtonnak. Mikor később nevelőatyjával beutazta Európát, megismerkedett Hatzfeldt Ferenc herceggel, akivel házasságot is kötött. Az öreg Huntington nem adott hozományt a leánynak, hanem évi negyedmillió koronát biztosított nekik. Halála után sem kapott most a hercegnő készpénzörökséget, hanem az öreg Huntington négy millió korona tőkéit hagyott arra a célra, hogy a hercegnő annak kamatait halála napjáig élvezze.

— **Gouthé Soulard.** A múlt szombaton elhunyt Gouthé Soulard aixi érsek a francia püspöki kar legismertebb tagja volt. Ismertette tette nevét renitenciájával, amelyet a kormányval szemben sok alkalommal kifejtett. Ujjab időben az ecclesia militansnak volt vezére, pedig volt idő, amikor a Vatikánnal sem rokonszenvezett. Tény az, hogy mikor 1886-ban Goblet miniszter megerősítés végett a pápa elé terjesztette *Gouthé Soulardot*, az csak hosszas ellenkezés után adta beleegyezését a főpap kinevezéséhez. A francia demokraták ujjongtak a polgári származású érsek miatt, míg a klerikálisok élesen támadták a radikális kormányt. Az utolsó tíz esztendő megmutatta, hogy az egész világ csalódott az új érsekben. Alig melegegett meg főpapi székében, kiderült, hogy türelmetlenebb, fanatikusabb és nagyobb ellensége a köztársaságnak, mint bármelyik püspöktársa. Többször pénzbírsággal sújtották, többször fizetését is megvonták tőle és legutóbb már közel volt ahhoz, hogy megfosztják méltóságától a pápa beleegyezésével, mert *Gouthé Soulard* szembeszállt a pápával is. 1891-ben elég kellemetlenséget okozott a francia kormányának azzal, hogy mint egy francia zarándokcsoporthoz tartozó sértő megjegyzést írt Viktor Emánuel sir-emlékére. Ebből a dologból diplomáciai jegyzék-váltás támadt, melynek az leit az eredménye, hogy Fallières kultuszminiszter megtiltotta a püspököknek, hogy meggyűjüket elhagyják a zarándoklásokban vegyenek részt. Az aixi érsek ez ellen a kormányrendelet ellen nyíltan kikelt és ezért a bíróság elé került.

A vádlottat ekkor elítélte a francia bíróság, de az érsek diadalmas jelentést küldött az esetről Rómába.

— Jézus Krisztus és az egyház diadalmaskodott ma velem hazám igazságszolgáltatása előtt, — így hangzott az a sürgöny, melyet a főpap Rómába küldött.

Gouthé Soulardnak sok politikai tüntetésben is volt része s irodalmi munkássága mindössze abból a pörösen megirt választói kátéből állott, melylyel a francia parasztságot iparkodott a köztársaság ellen lázítani.

— **A radikális demokrata párt szervezkedése.** Sopronból írja levelezőnk, hogy ott vasárnap délután nagy népgyűlést tartott a radikális demokrata párt. A népgyűlésen több mint 4000 polgár volt jelen. *Kasics Péter*, a radikális párt vezére beszélt először a néphez. Többek közt kifejtette, hogy a magyar képviselőház és az uralkodó pártok mind osztályérdeket képviselnek, egyedül a radikális demokrata párt emancipálja magát minden érdek és befolyás alól. Felhívta végül *Kasics* a népgyűlés tagjait, hogy csatlakozzék a radikális demokrata párt zászlaja alá. Utána *Zsombor Géza* városi képviselő szónokolt. Este a polgárság látogatott bankettet rendezett, amelyen *Hatala Péter* egyetemi tanár tartott nagyszabású beszédet.

— **Halálozás.** Ersekujvári távírózók, hogy ott ma meghalt *Kapistory Ferenc* volt országgyűlési képviselő 82 éves korában. Férfi éveiben virágzó vaskereskedése volt és 1847-ben az érsekujvári takarékpénztár igazgatója lett s mint ilyen, 50 esztendőn át vezette az intézetet. 1853-ban polgármestere volt a városnak. Az alkotmány helyreállítása után az érsekujvári választókerület ismételt az országgyűlésbe küldte, ahol a szabadelvű párt híve volt.

A nyitramegyei *Közpöndön* elhunyt gróf *Starhemberg István* 84 éves korában. Családjának szeniora volt; ifjabb éveiben a hadseregben szolgált, de utóbb főhadnagy ranggal a polgári életbe vonult. Felesége *Vojnits Vilhelmina* volt, aki már 1873-ban elhunyt. Két fia *Gyúzó* és *István* grófok gyászolják az öreg íúr halálát. Gróf *Starhemberg* életpályája egyike volt a legérdekesebbeknek. Előbb huszárfőhadnagy volt. később — asztalos lett. Amikor ugyanis a hadseregből kilépett, valószínű ok miatt vizsálya keveredett a hatalmas *Starhemberg* hercegi családdal, amelyet azzal igyekezett megbosszantani, hogy a bécsi Burggasseban, a pompás *Starhemberg-palotával* szemközti nyitott egy asztalos-műhelyt, kiírva a cégtáblára, hogy: „*Graf Starhemberg, Tischlermeister.*” És ehhez az elhunytak annyival is több joga volt, mert ő, mint amatőr, tényleg kitanult és rendkívül képzett asztalos és esztérgályos volt. Ez a bosszantás kibékülésre vezetett, amelynek íőfeltétele az volt, hogy az ex-huszárfőhadnagy asztalos költözzék el Ausztriából. Így került gróf *Starhemberg* Barsmegyébe, ahol birlokyt is vásárolt s a mikor felesége meghalt, beköltözött Aranyos-Maróthra, ahol megválasztották vármegyei szolgabírónak. E minőségében rendkívül bznőségöt fejtett ki és általános népszerűségnek is örvendett, amit leginkább annak tulajdonítottak, hogy ő építette a kitünő barsvármegyei országutakat egy részét. Aranyosmaróthi időzése alatt is buzgóan asztaloskodott és a régi jó barátja, az azóta szintén elhunyt gróf *Migazzi* egyik házát nagyon szép *fafaragányokkal* szerelte föl. Amikor előregedet, visszavonult a közéletől és testvéréhez *Köpsödre* költözött, ahol most 84 éves korában befejezte sokat hányatott életét.

Jagics Iván plébános, országgyűlési és tartománygyűlési képviselő ma éjjel hosszú és súlyos szenvedés

után Zágrábban meghalt. Az elhunyt őszinte híve volt a nemzeti pártnak és különösen alapos közgazdasági ismeretei által tünt ki s az ebbe a szakba tartozó kérdések tárgyalásánál mindig általános érdeklődés mellett vett részt a vitákban.

— **A budai zsidó hitközségek fuziója.** Dr. *Goldberg* Rafael budai íróbbi elhalálása óta komoly tárgyalások folynak a budai és ó-budai zsidó hitközségek fuziója érdekében. A két hitközség előjárósága a napokban az egyesülés ügyében értekezletet tartott, amelyen végleges megállapodások jöttek létre. A tárgyaló előjáróságok megegyeztek abban, hogy a főváros jobbpartján lakó zsidóság egyházi és kulturális érkei egyaránt megkívánják az egyesülést. A két küldöttség előjárósága még egy újabb értekezletet tart, amelyen a hitközségek pénzügyi ügyeivel foglalkoznak. Az egyesület jobbpartú zsidó hitközség közös lelkésze dr. *Adler* Illés, a mostani ó-budai íróbbi lelkész.

— **Mayerók.** Egy dunántúli városban nemrégiben *Hegedüs* Sándort várták. Persze, hogy kinn volt a perronon egy esomó ur, csupa magyar galában s amikor elhangzott az üdvözlő beszéd s a miniszter is válaszolt már reá, a polgármester sdrra bemutogatta az urakat a kegyelmes urnak.

— Mayer, városi tanácsos.

— Mayer, tisztí főorvos.

— Mayer, gyáros.

— Mayer, a kereskedelmi kamara elnöke.

Aztán egy öreg urat készült bemutatni, de a miniszter meguntta már a sok Mayert s mosolygva elébe vágott a bemutatásnak.

— Ugy-e urambátyám, nem Mayer?

— Nem, kegyelmes uram, még annál is rosszabb: — *Reitermayer.*

— **Az abruzzi herceg utja.** *Krisztianiból* jelentik, hogy az abruzzi herceg onnan Hamburg felé elutazott. A lakosság mindenütt lelkesen fogadta a herceget. *Hamburgból* Nápolyba utazik a herceg, hogy üdvözölje Viktor Emánuelt. Amint hírlík, a herceg belép a haditengerészetbe és *Cagni* kapitánnyal együtt megírja az expedíció történetét. Ha a mű elkészül, a herceg újabb expedícióra készül, de ehhez aligha használhatja már régi hajóját, a *Stella Polare-t*, mert a hajó alaposan megrongálódott.

A herceg visszatérése alkalmából érdekes képet tünteti fel az eddig elért eredményeknek az északsarki utazások alábbi összeállítására. Ebből kitűnik, hogy az abruzzi herceg érte el a legnagyobb eredményt:

Az utazó neve	Az expedíció ideje	Élért szélességi fog
<i>Perry</i>	1827.	82°45
<i>Payer</i>	1874.	82°05
<i>Markham</i>	1876.	83°20
<i>Beaumont</i>	1876.	82°54
<i>Loomwood</i>	1882.	83°14
<i>Nansen</i>	1895.	86°14
Az abruzzi herceg	1900.	88°33

— **Hegedüs miniszter Párisban.** A kereskedelmi miniszter írárdhaton látogatója a kiállításnak. A miniszter szerdán reggel több kiállítási pavillont látogatott meg és ismételt megtekintette a magyar pavillont is, melynek berendezése igen tetszett a miniszternek. *Hegedüs* miniszter a délelőtti folyamán látogatást tett *Dupuy* földmivélségi miniszternél, majd a kiállításba ment és ott több, a kereskedelmi csoportba vágó mezőgazdasági csoportokat tanulmányozta. Egy órákor *Dumba* követéségi tanácsosnál, a tőlvölve nagy-követ helyettesénél volt dejeuner, délután pedig a szépművészeti kiállítást nézte meg. Tegnap a hangszerszoport látogatta meg a magyar osztályban *Picard* kormánybiztos, *Lukács Béla*, *Miklós Ödön* biztosok és *Vérsényi* min. tanácsos társaságában. A látogatás alkalmával egy *Schunda*-féle cimbalmon hangversenyt rögtönöztek, mit a társaság kísérettel fogadott. Ez a hangszer *hors concours* van kiállításán, mivel *Schunda* V. József a jury-bizottságnak tagja.

— **Az egyetemi választások.** Az Egyetemi Körben ma dében zárták le a beiratkozási lajstromokat és holnap este hét órákor megtörténik a választás. Ma este 7 órákor a szüneti bizottság ülésezett. *Köpsödy* elnök, az alapszabályok ellenére, zárt ülést rendelt el. A *liberális független egyetemi ifjak* azonban, mintegy háromszázan, bevonultak a terembe s az elnök tiltakozása ellenére bent maradtak. Heves támadást intéztek többen a bizottság tagjai közül az elnök ellen, aki pártoskodásával idézte elő a már alig lecsillapítható viszályokat. A hallgatóság egyértelmű helyeslése nem igen tetszett *Köpsödy* elnöknek mert ki akarta üríteni a termet. Erre olyan vihar támadt, aminőt még alig láttak a kör falai. *Köpsödy* végre 10 percre felfüggesztette az ülést, majd látva az ellene irányuló hangulatot, egyszerűen el-távozott. Az ifjúság erre folytatta tanácskozását és kimondta, hogy az elnökség eljárása ellen holnap a rektorán tiltakozni fog. Az ifjak a Magyar-utcaán keresztül vonulva, a *Karikóban* bankettező nemzeti pártiak ellen rendeztek tüntetést. Pár rendőr is jelentkezett a láthatáron, akiknek felszólítása után a tömeg elvonult. A választás, mint fentebb emli-

tették, holnap este 7 órákor lesz, a szavazást fakultásonként ejtik meg a központi egyetemen, külön teremben egy-egy elnök, jegyző s három-három bizalmi férfi jelenlétében.

— **Elkötött rőpirat.** Berlinből táviratoz-zák, hogy *Lipsében* ma egy szenzációs rőpiratot koboztak el felségvértés címén. A könyvecske Zürichben látott napvilágot, szerzője: *W. L. Erzsébet, elvált Wedel grófné.* A rőpirat ezt a sokat ígérő címet viseli a homlokán: *Viszonyaim II. Vilmos császárhoz. Az olaszországi királygyilkosság okai. A Dreyfus-affér igaz világitásban.* Zürichből ezrével küldötték ezeket a rőpiratokat Lipsébe, de a rendőrség azonnal konfiskálta valamennyit. Hogy mi minden van a rőpiratban, arról nem szól a berlini távirat, mert különben a telegrammot magát sem továbbítták a német fővárosból.

— **Kezelőtisztviselők mozgalma.** Az állami kezelőtisztviselők országos mozgalmanak végrehajtó bizottsága az állami hivataloknál alkalmazásban levő X. és XI. fizetési osztályba sorozott kezelőtisztviselőket, posta- és távirda- segédtszetteket, segédkezelőket, valamint fogházfelügyelőket október 2-ára országos értekezletre hívta össze. Az értekezlet az új város-háza dísztermében lesz s délután 2 órákor kezdődik. Az értekezlet tárgysorozata ez:

1. A végrehajtó bizottságnak a tisztében való országos megbízatással való ellátása.

2. A bizottság által előterjesztendő javaslatok és emlékirat megvitatása, annak általános és részletében való tárgyalása.

3. A bizottság számadásainak bemutatása, a további költségek fedezése s a felmentés megadása.

4. Indítványok. Indítványt szeptember 20-ig kell *Szilágyi* József kir. ítélőtáblai tisztviselőnek mint a mozgalom elnökének (Akadémia-utca 10.) benyújtani.

Az országos gyűlést értekezlet előzi meg, amelynek az idejét az érdekeltekkel tudatni fogják.

— **Ketteler gyilkosát elfogták.** Félhivatalos távirat jelenti *Pekingből*, hogy *Ketteler* báró német követ gyilkosát elfogták. A távirat, amely még e hó 7-ikén adatott föl, azt mondja, hogy a japánok fogták el a gyilkost éppen akkor, a midőn *Ketteler* báró öráját el akarta adni egy japán tisztnek. A tisztet az óra fedelére vésett kezdőbetűk tették figyelmesre a dologra és vallatni kezdte a kínai embert. Ez aztán hamar beval-lotta, hogy ő gyilkolta meg a német követet, de azt is erősitgeti, hogy a kínai hatóságok parancsára cselekedett. A gyilkost kiszolgáltatták a németeknek. Talán mondanunk sem kell, hogy ez a távirat félhivatalos jellege ellenére is nagyon regényesen hangzik, legalább a Ketteler meggyilkolásának közre adott részletei megeafolják azt, hogy egy ember követte el a gyilkosságot.

— **A vendéglősök kongresszusa.** *Aradról* táviratozók: A vendéglős-kongresszus alkalmából az aradi pinóerek ötven éves jubileumukat tartották meg. A vendéglősök kirándultak Gyorokra, ahol a közösg hegyaljai borokat állított ki, szállókiállítással kapcsolatosan. *Darányi* miniszter képviselőtében *Kosinky* Viktor szállótelepi igazgató jelent meg.

— **Szegény diákokért.** Az országos izraelita tanítóképzőben ma kezdették meg az előadásokat. Az intézetbe az idén 147 tanuló iratkozott be, míg az előtt alig volt száz hallgatója. Ez a körülmény csak annál nehezebbé teszi az igazgatóság helyzetét, melynek tavaly is sok gondot okozott már az intézet szegénysorsu tanulóinak segítése. Ugyanis az intézet növendékeinek legnagyobb része oly szegénysorsu vidéki ifjakból áll, kik már az itteni jótékony intézményekre száruíta jönnek fel a fővárosba, s itt minden segélyezésük abban áll, hogy a népkönyvny ingyen ebéd-et kapjanak. Így tehát a legnagyobb nélkülözések árán tudják csak tanulmányukat folytatni. Az intézet igazgatóságának lapunk útján fordult a közönséghez, hogy figyelmét a leendő népnevelők sanyaru helyzetére felhívja. Akinek nevelőre, házi tanítóra, korrepetitorra van szüksége, forduljon a nevezett intézet igazgatóságához.

— **A galvestoni katasztrófa.** A mai *newyorki* táviratok szerint még borzalmasabb volt a texasi orkán pusztítása, mint eddig hittük. A galvestoni polgármester azt táviratozta Washingtonba, hogy eddig két-ezeröttszáz holttestet temettek el. Négyezer holttestet pedig közegészségi okokból el kellett égetni. A városban kihirdették az ostromállapotot. *Galveston* csaknem egészen romokban hever, úgy hogy nem is fogják újra felépíteni.

— **Házasság.** *Pallaghy* Béla Miskolc város első tanácsnoka és alpolgármestere a napokban jegyet váltott *Serák* Karolin urnóval, néhai *Serák* József volt borsod-vattai nagybirtokos leányával Budapesten.

Kápolnai *Paur* Ödön hírlapíró, a *Veszprémi-vármegye* felelős szerkesztője, eljegyezte *Becskai* Teri kisasszonyt Veszprémben.

Pápay Nándor Szász-Régenből eljegyezte *Pisly* Paula kisasszonyt Székesfehérvárról.

Kántor István e hónap 10-ikén vezette oltár elé *Droba* Mária kisasszonyt a hont-börzsényi plébániatemplomban. Az esketési szertartást *Kántor* Lajos plébános végezte, aki magas szárnyalású beszédet intézett az ifju párhoz.

Ferres Árpád kemenes-mihályfal nagybérlő eljegyezte *Braun* Rózsikát, *Braun* Ignác pápai gyáros és nagykereskedő leányát.

— **A „polgári becsületrend.”** Ilyen szép nevű rendjel még nincs nálunk, de ha Weiszer Ferenc ur sokat agitál, még lesz. Weiszer Ferenc csatt- és lánc-kovács ugyanis furcsa kérésrel járult a polgármester elé. Főlemlíti, hogy harminc év óta folytatja becsülettel a mesterségét s így számot tarthat egy kis elismerésre. Arra kéri a polgármestert, hogy vegye figyelembe az ő érdemeit s ennek honorálásaképp adja meg neki a *polgári becsületrendet*. — Ime legújabb tanúsága az egykor sokat emlegetett „gomblyuk-éhségnek.” Harminc évi becsületes munka nem adott ennek az urnak elég gyümölcsöt, neki még egy kis virág is kell. Es éppen olyan virág, aminő nálunk nem terem. . .

— **Bresci bűntársa.** Az olasz rendőrség lázasan kereste azt a szöke fiatal embert, akivel Bresci Monzában sőtámi látták a merénylet napján. Most végre, mint *Turiból* táviratozzák, ráakadtak a rejtélyes bűntárs nyomára. *Gravottinak* hívják Bresci barátját, aki szintén veszedelmes anarkista s akinek az volt a feladata, hogy *Margit királynét meggyilkolja*. A gressoneyi rendőrség ugyanis kiderítette, hogy Gravotti a merénylet estéjén Gressoneybe érkezett, de nem ott, hanem a valamivel feljebb eső Saint-Jeanban, egy szállóban vett ki lakást. Biztosan számított ugyanis Gravotti arra, hogy Margit királyné a megállapított utiterv szerint másnap Gressoneybe fog érkezni. Azt nem hitte, hogy Bresci olyan gyorsan végez még Monzában a királlyal. Másnap már megtudta, hogy Brescinek a terve sikerült s azt is, hogy bűntársát keresik. Ekkor egy *Squindo* nevű vezetőt fogadott, aki készséggel kalauzolta át a turistát — akiben persze nem sejtette az anarkistát — a svájci határra. Bettauréan, Fierny, Theoduleon át Fermattba gyalogoltak és a vezető ugyancsak csodálkozott, hogy a furcsa turista husz órai gyaloglás közben alig akart egyszer is pihenni. Most már sejtje a sietség okát, de a rendőrségnek mitsem ér a késő fölfedezés. Tehetetlenségükben becsukták azt a szállodát, amelyben *Gravotti* lakott, mert a tulajdonos nem jelentette be a rendőrségnek illusztris vendégét.

A milánói rendőrség ma világga kürtölte, hogy megfejtette az anarkhisták titkos jegyű irását s ennek a kulcsnak a segítségével szenzációs felfedezésekre jutott. Mint egy milánói táviratunk jelenti, három rendőrtisztviselő betűzeti az anarkhisták fészkeiben talált irásokat és sok készülő merényletet leplezett le.

— **Öngyilkos körjegyző.** Székelyudvarhelyről táviratozzák, hogy tegnap a déli órákban *Fancsuli Dénes* Udvarhely vármegyei községi körjegyző öngyilkos lett. Négy revolverlövés után egy ötödik golyót is röpített fejébe s erre meghalt a szerencsétlen. A főszolgabíró azonnal vizsgálatot tartott, de hivatalát rendben találta. Öngyilkosságának az volt az oka, hogy nagyobb összegekig másokért váltókat irtalá és neki kellett fizetnie.

— **A Nemzeti Múzeum könyvtára.** Ugy volt, hogy a Nemzeti Múzeum könyvtárát e hónap 16-án nyitják meg. Tekintve azonban, hogy 16-ika vasnapra esik, amikor a könyvtár zárva szokott lenni, a megnyitást 17-ikére, hétfőre halasztották.

— **A honvédségi főellenőrző szemlék.** A Budapest főváros területén tartózkodó szabadságot állományú honvédekkel a jövő hónapban kezdik meg mindenkor 9 órakor a főellenőrző szemléket az álló-ut végén, a népligettel szemben lévő I. Ferenc-József honvédegyalagsági kaszárnyában. A szemlék október 4-én kezdődnek s november 4-én nyerneik befejezést. A főszemlék sorrendje a következő:

Október 4-ikén az első honvédegyalagszerezhhez tartozó legénységgel és pedig az 1888-ban besorozottakkal 4-én, 5-ikén az 1889—1890 és 1891-ben, 6-ikán az 1892—1893-ban, 8-ikán az 1894—95-ben, 9-ikén az 1896—1897-ben, 10-ikén az 1898—1899-ben besorozottakkal, 11-én a közös hadseregből 1899. év végével az első honvédegyalagszerezhhez áthelyezett 1899. évfolyambeliekkel, 12-ikén a 2, 3, és 4, 13-ikán az 5 és 6, 15-ikén a 7, 8 és 9-ik, 16-ikán a 10, 11 és 12-ik, 17-ikén a 13-ik ezredhez, 18-ikán a 14-ik ezredhez tartozókkal, 19-ikén a 15-ik ezred kerül sorra még pedig az 1888—90. évfolyambeliek, 20-ikán az 1891—99 évbőliek, 22-ikén a 16-ik ezredhez tartozók, 23-ikán a 17. ezred az 1888—89 évfolyambeliekkel, 24-ikén az 1890—94 beliek, 25-én az 1895—1899 beliek, 26-ikán a 18-ik ezredhez tartozók, 27-ikén a 19-ik, 29-ikén a 20-ik, 30-ikán a 21., 22., 23 és 24-ik, 31-ikén a 25., 26., 27 és 28-ik ezred, november 2-ikán az első huszárezred legényei, 3-ikán a 2., 3., 4., 5. és 6-ik, 4-ikén a 7., 8., 9. és 10. huszárezred.

Az utolsó szemléket november 19-én kezdik s folytatják bezárólag 30-ig.

— **Ösontvázak a Luther-udvarban.** A Luther-udvarnak az Aggteleki-utcai részén ma pincét ástak a munkások. Délután asás közben két teljesen ép ösontváz került napfényre, mire a munkások abbahagyták a munkát. Értesítettek a dolgról a rendőrséget, amely egy tisztviselőt és egy rendőrorvoszt küldött az Aggteleki-utca 4. száma alá. A ösontvázak az orvostani intézetbe szállították. Száz évvel ezelőtt még fő volt a Luther-udvar helyén. Azt hiszik, hogy a ösontvázak olyan emberek maradványai, akik a tóba fulltak.

— **A zalkodi titok.** Rémmegénybe való az a gyilkosság, amely tizenegy esztendővel ezelőtt felzavarta Szabolcsmegye békes népét nyugalmából. Azóta az idő elkoptatta, ami benne érdekes volt, de most újra erről a titokzatos gyilkosságról beszélnek a zalkodiak és környékük. A rémes gyilkosság szereplői: a férj, a feleség és a szerető, színhelye a szabolcsmegyei Zalkod község Rakamaz mellett.

Két héttel ezelőtt, augusztus 31-én éjjel, kocsifordult be özevgy *Bazsó Sándorné* udvarára. Az özevgy körülbelül ötvenesztendős, de még mindig formás urinő. Férje, *Bazsó Sándor*, tizenegy év előtt tűnt el rejtélyes módon s az özevgy azóta közös háztartásban él *Paroszkay* Barna tekintélyes zalkodi földbirtokossal, eltűnt férje legjobb barátjával. A szokatlan időben alkalmatlankodó kocsin a törvényszék egy kiküldöttje, meg két esendő foglalt helyet. Csendesen, feltűnés nélkül léptek az uriháza, fölkeltek a ház asszonyát, azután megmagyarázták neki, hogy követnie kell őket Nyiregyháza-ra, az ügyészségi fogházba. *Bazsóné* ellentmondás nélkül követte a bíróság kiküldöttjét s azóta a nyiregyházi kir. ügyészség fogházának lakója, csak úgy, mint *Paroszkay* Barna, akit már néhány héttel előzőleg szállítottak oda ugyanolyan zajtalanul és feltűnés nélkül.

1889. március 18-án történt, hogy *Bazsó Sándor* szalonka-lesre indult legbizalmasabb barátjával, *Paroszkay* Barnával és Norma nevű kutyájával a Zalkod község határában levő fűzesbe, amely hosszan nyulik el a Tisza árterén. Déléltől 9—10 óra között indultak el és déltájjban a fűzesben dolgozó munkások két egymásután eldördülő lövéres riadtak föl. Körülbelül egy óra múltán *Paroszkay* is hazavetődött holtra fáradtan és nyakig sárosan. Csak *Bazsó Sándor* nem került haza attól a naptól fogva. Felesége nem jelentette elmaradását s egy héttig föl se tűnt a dolog a faluban. Majd azonban arról sugdoltak az emberek, hogy *Bazsó* *Paroszkay* lelőtte s holtestét a Tiszába vetette. A esendőrség a szállongó neszre rögtön nyomozást kezdett. De nem tudott sokra menni. Az akkori római katolikus plébános segítségével annyit sikerült csak megállapítania, hogy a *Bazsó* eltűnését követő napon lábnymok vittek a fűzesből az iszapos Tiszapartig s ahol a nyomok megszüntek, nagy vértócsa látszott az iszapban. A közelben pedig egy csónak volt kikötve a parthoz. Minthogy a nyomokba *Paroszkay* eszmája kitűően beleillett, a esendőrség letartóztatta, de végre is szabadon kellett bocsátania, mert a néma bűnjeleken felül semmiféle bizonyíték sem merült fel ellene.

Egy évre azután, hogy *Bazsónak* nyoma veszett, *Paroszkay* átköltözött *Bazsó* özevgyéhez és teljes tiz esztendeig élték együtt azóta. Hogy a titokzatos és rég eléledett ügyre végre is világosság derült, a véletlenség okozta. *Bodnár János* zalkodi mezőesős halálán volt s elhívta a papot, hogy minekelőtte meghalna, meggyónja neki szörnyű titkát. Ő és felesége, *Veres Borbála*, szemtanui voltak annak, mikor 1889. március 18-án a gyantatlanul elül járó *Bazsó Sándor* *Paroszkay* hátulról lelőtte. Mikor a derek, erős ember elbukott, felkapta s ölben vitte a Tiszáig. Ott beleült vele a csónakba s a Tisza közepére evezve, a vízbe dobta előbb a holtestet, azután *Bazsó* fejtverét. Azért rejtegette ilyen soká a titkát, mert félt *Paroszkay* bosszújától. De nem akart ezzel a titokkal meghalni.

Csakhogy *Bodnár* nem halt meg. Főlépült és elmondta szörnyű titkát *Lőrinczy Istvánnak*, a volt zalkodi jegyzőnek. *Lőrinczy*, aki elkekeredett haragosa volt régidő óta a *Bazsó*- és *Paroszkay*-családnak, kapva-kapott az alkalmon s feljelentette az esetet a királyi ügyészségnek. A vizsgálat megindult s a törvényszék *Paroszkay* ellen gyilkosság, özev. *Bazsóné* ellen pedig bűnrészség címén elrendelte az előzetes vizsgálati fogságot. A két vádlott megfélebbezte a törvényszéknek ezt a határozatát és a debreceni királyi tábla dönt legközelebb. Addig is védőt választottak mind a ketten. A szenzációs eset nagy feltűnést kelt Szabolcsban.

— **Baleset a Dunán.** Az este az Eggenhofer-féle 25. számú kavicsos hajó valahogy a Duna közepén léket kapott és süllyedni kezdett. A hajón lévő két matróz és a kormányos segélykiáltására azután az *Esztergom* nevű vontatógőzös az új országház elé cipepte a kilyukadt hajót s így nagyobb baj nem történt.

— **Ösontvázsorszájték.** Az ösontvázsorszájték mai húszán *héttszáz ezer koronát* nyert 35675, *öt ezer koronát* 64832 1068, *hátezer koronát* 57668 22 33470 72696 44622 26105 15594 88053 53835 4034 98257 1302 40258 48074 23315 55610 15472 20327 46435 57571 87102 45279 93831 28312 72567 80885 2850 7479 61584 21999 51571 94328 16424, *ezer koronát* 49801 20287 93254 55674 41563 19387 62099 11954 74449 98000 95542 63397 98042 6453 10680 77497 85491 57411 49982 89486 96945 37183 79812 76430 27205 69373 44694 18139 27688 22705 52325 57423 53895 13413 93094 62473 49806 7969 20169 57724 12383 99707 35005 87773 27010 5592 37493, *öt száz koronát* 8903 64844 20270 53890 57874 82906 56915 60211 77816 78055 67885 57141 37783 94190 1023 44929 90521 3311 97383 90807 39655 20208 27855 3420 11005 87016

4286 63821 47947 69622 91154 4208 51085 61809 70260 19594 1827 22938 17966 83165 23438 55579 670 77655 84850 82187 67728 271 49265 10805 16395 46980 77251 10403 7195 76552 76965 27141 88148 9985 99954 89794 18901. — A Hecht-bankház ügyfeleit ma ismét szerencse érte, a 200.000 koronás fönyereményt ugyanis a Hecht-bankháznál nyerték.

A naponkint délután 1/2 órakor megjelent *gyorslista felárusító helye* és az előfizetések felvétele *Lukács Vilmos* bankháza, Budapest, V. Fűrdő-utca 10. szám alatt.

— **Rendőri hírek.** *Zanik Gábor* 29 éves szegedi cipészlegény nagyon elkekeredett valami fölött és elhatározta, hogy elemeszi magát. Éjfélkor a lánchidra ment s amikor a közepére ért, fölmászott a karára, hogy a vízbe dobja magát. Eppen mögötte haladt egy hordár, aki azután elkapta s átadta a közeledő rendőrnek. Ez azután lakására kísérte.

(x) Kérjünk mindent Emke-gyujtót!

Budapest utcáinak fűtése.

— *Cumberland* Odrap terve. —

Mai számunkban néhány sorban megemlékeztünk arról az ajánlatról, amelyet *Cumberland* Odrap, a Budapesten sokat szerepelt gondolat-olvasó tett a fővárosnak. *Cumberland* beadványában engedélyt kért arra, hogy Budapest utcáit télen fűthesse s hogy nyáron egy ugynevezett levegővezetékkel friss hegyi levegőt szállítson a lakásokba. Így első hallomásra talán utópianak tetszik a dolog, de ha az ember elolvassa a részleteket, látja, hogy a *Cumberland* terve roppantul érdekes és — egyszerű. Nekünk maga *Cumberland* magyarázta el érdekes vállalkozása részleteit, ekképpen:

A városon kívül berendez egy nagy központi fűtőházat, amelyben *forró gőzt* produkál. A központi fűtőházból földalatti csövek vezetnek a város házaiba, éppugy, mint ahogy a gázyárból gáz vezet csövek torkollanak a házakba. A dolog nagyon egyszerű: a *Cumberland* gépháza gáz helyett forró gőzt présel a csöveibe, amelyeken így a meleg eltödul akármelyik város-részebe. Valamint a nagyobb házak gőzfűtése a pincéből lövellő szét a szobákban levő csövekbe a forró gőzt, úgy *Cumberland* gépháza a város végéről küld minden házba meleget. Hogy a gyalogjárók alatt vonuló csövek ne veszítsenek meleget, hármas burkolattal: fával, szalmával és ismét fával vannak ellátva. Így aztán veszteség nélkül érkezik a házakba a hő. Az ember egyszerűen előfizet a gőzfűtésre, s bizonyos havi összegért egész télen fűtik a lakását. — Ez az egyik része a dolognak: a házak fűtése.

Most már — így gondolkozik *Cumberland* — ha a nagy csővezeték megvan, s éppugy vonul a gyalogjárók alatt, mint a gázcső, a vízvezeték, vagy a villamos kábel, fel lehet használni az utca-cák fűtésére is. A gyalogjárók közepén haladó főcsőből nemcsak a házak felé, hanem a kocsit felé is kiágaznak a mellékesek, s egy kis fűtőkészülékben végződnek, így:

(A vastag vonallal jelzett főcsőből tehát nemcsak az a-val jelzett mellékesövek ágaznak ki, hanem a b-vel jelzettek is, amelyek egy-egy kis kályhában végződnek. A pontozott vonal a gyalogjárók széle.)

Ez volna a fűtés.

Nyáron se pihenne azonban a gépház. A meglevő nagy csővezetékét úgy használná fel *Cumberland* a kánikula hónapjaiban, hogy vezetőket vezetne a városon kívül levő, szabad levegőjű helyre, s ekkor gőz helyett ezt a szabad levegőt küldené szét a házakba. A lakásokban megnyitnák a télen zárt csövekből álló kályhát, s egy csavarásra friss, hűtőkészülékben át vezetett gellérthegyi levegő ömlelnék a szobába. Ennek a friss levegőt vezető készüléknek az utcához semmi köze. Ez csak a forró nyári napokon tühretetlen lakásokat látná el hűs levegővel.

Cumberland gondolatában a lakások fűtése a legfontosabb és legréalisebb. Szegény emberek

potom árért kaphatnák a melet, amelynek megszerzésére most, a drága köszön idején utolsó krajcárjukat is kiadják.

A szabadalom *Cumberland* Odrapé és Severino *Ojea*-é. Mind a ketten spanyolok, s azt mondják, hogy ha megkapják nagyszabású vállalatukhoz az engedélyt, francia vagy belga pénzen részvénytársaságot alakítanak, amely finanszírozza. A két találemény spanyol dr. *Körmeny Lajos* budapesti ügyvéddel éjt-napot összetesz, hogy a huszadik századba illő vállalkozást létrehozza.

Az anarkhista-fészek.

Budapest, szeptember 13.

Érdekes könyv jelent meg a napokban Zürichben. Szerzője gróf *Mniszech* Vandalin. A címe: *Bosszut Umberto király meggyilkolásáért!* A nagy alappossággal megírt műveske szerfelett becses adatokat tartalmaz az anarkhizmus keletkezéséről idejéből és megbecsülhetetlen leleplezésekkel szolgál az egész világ — rendőrsége számára. Felsorolja a létező anarkhista társaságokat, megjelöli gyűlékezések helyét, megnevezi a vezető anarkhistákat, akik között nem egy nagyon is veszedelmes.

London a főfészke a szervezett anarkhistáknak. A legrégebb és a legfontosabb anarkhista-klub a *Whitfieldstreet* 43. számú házában tartja összejöveteleit. Londonban a forradalmi szövetkezetek helyiségeit felülő nagy cégtáblák jelölik, de ez el van dugva moosok sikátorok közé. Innen küldöztetik szíjjel az egész világon a legnagyobb anarkhista lapot, a *Szabadságot* s beavatottak beszélik, hogy sok dinamit is van itt felhalmozva.

A ház maga kicsiny és ronda; a klubhelyiségekben a napnak minden szakában van egy néhány anarkhista, akik kártyával és poharazgatással ütik agyon az időt. Az egyesületnek *Dave* Viktor áll az élén s első tükára *Böthe* esztergályos, az egykori német képviselőjelölt. *Dave* elnöknek *Neve* János a jobb keze.

A második anarkhista egyesület címe: *A hajnalhasadás klubja*; a helyisége a *Cabstreet* 23. számú háza, közel a Britis Múzeumhoz. Kívülről ez a klubház még piszkosabb, mint amaz. A tanácskozási teremnek a falát *Lassalle* képe díszíti. Jobbjában karddal, bal kezében a forradalmi zászlóval ábrázolja ez a festmény *Lassallet*, amint pénzeszámkok rohan előre; a székeltől a hős léptei alatt kihull a sok arany; lábával félreg amegy ingadozó oltárt és halálra tapossa a végvonaglásban fetregő aranyborjút. Valóságos remeke az anarkhista festészetnek ez a kép, amelynek hangulatát üszkös, füstölög házromok és vértócsák adják.

Ennek a klubnak a leghírhedtebb tagjai *Seiffert* és *Baum* cipész.

A harmadik anarkhista egyesület Londonban az *Autonomia*, amely ellenséges lábon áll a két elsővel. Amazokéinak a tagjai veszedelmek, elvetemedtek ugyan, de az *Autonomia* híveivel nem is fogható. Ezek az anarkhisták egytől-egyig fegyházból kiszabadult, vagy megugrott rablógylkosok, gályarabságot kitöltött gonosztevők és a betörők csak kis szerepet játszanak köztük, — inasok, akik rajongással néznek nagynevű társaikra. Ezeknek a jelszavuk az, hogy minden anarkhistának legfőbb kötelessége gyilkolni és rabolni. Ennek a jeles szövetkezetnek a vezére *Peukert* József, akit a két másik klub tagjai gyűlölnék és bármely pillanatban készek volnának őt akasztófára jutlatni. Az *Autonomia* a *Charlottestreet* 32. számú házában rejtezőtt el a napvilág elől.

Németországban mind máig nem tudott erős gyökeret verni az anarkhizmus, s ezt erélyes és ügyes rendőrségének köszönheti a német birodalom. Itt *Most* kezdte az agitációt a *Szabadság* című anarkhista újsággal, amelyet ő szerkesztett és Svájból csempészett Németországba. *Most* törekvéseinek megvolt az eredményük: a *Nobiling* és *Hödel* merényletei, *Rumpf* rendőrtörök meggyilkolása, de azontul csak kisebb anarkhista csoportok maradtak fenn, amelyek azóta nem adtak magukról életjelet.

Ausztriában az anarkhizmus *Peukert*, *Most*, *Kammerer* és *Stellmayer* neveihez fűződik. Ezt a két utóbbi vezért, akik a tett propagandáját kezdték meg, néhány gyilkosság elkövetése után felakasztották. Az osztrák kormány hamarosan elbánt az anarkhistáival: kivételes rendszabályokat léptetett életbe, az anarkhista lapokat egyre elköszöztette, a társulatokat feloszlatta, tagjait folytonosan szemmel tartatta és üldöztette, az idegen vándor-apostolokat kiutasította, a honiakat bebörtönöztette. Ez használt. Az anarkhizmus atól fogva kivészett Ausztriából és Magyarországra se származott át, holott nagy veszedelem fenyegetett onnan.

Hollandiában, Svéd- és Norvégországban is csak éppen próbálta megvetni a lábát az anarkhizmus és

Svájában sem találtak követőkre az anarkhista tanok, legalább a svájci közönyös, józan lakosság között nem. Annál termékenyebb talajra hullottak azonban az *olass* földön, amely bőségesen hozott gyümölcsöket. Az olaszországi anarkhizmus vezetői: *Mertius* D. és *Malatesta*. akik még ma is szabadon járnak, pedig a világ minden rendőrsége ismeri az ő bünlajstromukat.

Spanyolországban a nyolcvanas évek elején élénk anarkhista propaganda indult meg, amelynek eredményei csakhamar jelentkeztek a tömeges merényletekben. A legveszedelmesebb spanyol anarkhista-társaság a *Fekete kéz* volt, amelynek tagjait könnyű szerrrel összefogdosták és kivégezték. A szövetkezet aztán feloszlott, szerteszedelt és manapság csak egy kis anarkhista-csoport létezik Spanyolországban, de az egyáltalán nem veszedelmes.

Franciaország és Belgium az anarkhisták Eldorádója. Ezeknek az anarkhistáknak az egén *Bakunin*, *Krapotkin*, *Reclus*, *Gautier*, *Mouchard* és *Louise Michel* nevei a vezérlő csillagok. A nyolcvanas években gombamódra tenyészték Franciaországban és Belgiumban az anarkhista egyesületeket, amelyek közül a legveszedelmesebbek voltak: A batignollesi párdúc, Az égő fátyla, A halál, A vörös kakas, A dinamit. *Bakunin* „érdeme” volt ez s az ő halála után a társaságok száma apadni kezdett.

Az összes francia és belgiumi anarkhista csoportoknak külön-külön újságjuk van s főorgánumuk a *Révolution Sociale*, amelynek alapítására a *tökét Andrieux városi rendőrfeküls adta*.

Ugy történt a dolog, hogy a mikor az anarkhisták egy nagy lapot akartak megindítani Párisban, egy veszedelmes anarkhista megnyert tagnak egy új hívót, aki nem volt más, mint a rendőrfekülsnek egy titkos ügynöke s maga *Andrieux* adott neki a lapalapításra pénzt, hogy így egészen behatolhasson a legrajtetebb titkokba. Mikor ezért később felelősségre vonták *Andrieux*t, azzal mentegetőzött, hogy ilyen módon sok készülődő merényletnek jutott a nyomára s majdnem valamennyit sikerült még csirájában megakadályoznia.

Ez az újság minden számában merényletekre tüzelte az anarkhistákat, szakszerű leírásokat között a legpusztítóbb hatású bombakörül és tanácsokat osztogatót a pokolgépek kezeléséről és készítéséről. A kormány csak nagy sokára lépett fel erélyesen az anarkhista egyesületek ellen, vezérek közül ötvenhármát, köztük első sorban *Gautier* és *Krapotkin*t, letartóztatatta és börtönbe vettette. Egy időre megszűnt a nagy anarkhista propaganda, de ma még erősebb, mint volt bármikor. Ujjab egyesületek alakultak, nagy lapokat adnak ki, köztük a legveszedelmesebbek: *La Revolté* és *Ca Ira*. A rendőrség ismeri rejtekhelyüket, de tétlenül, tanácsalanul nézi aknamunkájukat.

A zürichi kis könyv szerzője azzal végzi érdekes leleplezéseit, hogy bosszura hívja fel a társadalmat és a hatóságokat *Umberto* király tragikus haláláért s oda konkludál, hogy válláskörös nevelés és a szegény néposztály helyzetének javítása a legbiztosabb orvosság az anarkhisták ellen.

Böles beszéd. Valóban megszívlelésre érdemes. Csak az a bukkenő, hogy egy kicsit bajos dolog az *Autonomia* anarkhista szövetkezetnek rablógylkosságok miatt gályarabságra vetett s onnan megugrott gonosztevő tagjait válláskörös nevelésben és oktatásban részesíteni!

SZÍNHÁZ. ZENE.

Crampton mester. *Hauptmann* Gerhartnak nagyhatású vigjátékát, *Crampton* mestert adták ma a *Nemzeti Színházban*. A közönség színpelen megtöltötte a nézőteret és egész este lelkesen ünneplte *Ujházy*t, akinek a vigjáték címszerepe egyik legragyogóbb alakítása. Kevés darabban jut oly megkapón érvényre a mesternek hatalmas művészi ereje, mint ebben a német vigjátékban. A harmadik fővonalas érzelmes gitár-jelenete után nyílt színen is megtapsolták *Crampton* mestert, aki csodálatos finomsággal tudta dalával fölbeszertani züllése legkeservebb óráiban az alkotársra képes ifjúság emlékeit.

Karfelvételi próba a Népszínházban. Évről-évre megnyitja a *Népszínház* egyszer az ajtaját azok számára, akik a színpadra vágyakoznak. Dícsőség-szomjas pályázó nemesak bőven akad, hanem számuk egyre nő, mint az áradat. Egyelőre persze csak arról lehet szó, hogy a „kórust fújják harmine rongyos forintért”, mint az ismeretes kuplé mondja, de mind-egyik hölgy és ur, aki a karfelvételi próbán jelentkezik, titkon egy-egy *Küry Klári*t, egy-egy *Szeimait* sejt magában. Ez a reményesség esábitja a *Népszínház* hátsó kis színészbejárásához, amely a „dícsőség templomába”, a színpadra vezet. Ez a nevezetes délutánja a *Népszínház*nak holnap lesz, a

mikor száz meg száz fiatal leány és fiatal ember fogja megostromolni ezt a kis bejárat... A *Népszínház* kis kommunikéje különben, amely hirt ad a „nevezetes eseményről”, prózai szárazsággal így szól:

A *Népszínház* igazgatósága holnap, szombaton délután 3 órakor tart próbát azokkal a jelentkezőkkel, akik a férfi- vagy női énekkarba belépni óhajtanak.

A Nemzeti Színház főpróbái. A *Nemzeti Színház* igazgatósága a sajtó képviselőit holnap, péntek délutánra az új darabok főpróbájának kérdésében értekezletre hívta meg. Az értekezlet felőlük lesz a *Nemzeti Színház* igazgatójának hivatalos helyiségében.

Hauptmann Gerhart új darabja. *Hauptmann* Gerhart, a *Takácsok* hírneves szerzője, egy berlini újság értesülése szerint, új darabot ír, amely folytatása lesz *Der Biberpelz* című, német színpadokon ismert darabjának. A darab a bécsi Burg-Theaterben fog bemutatásra kerülni.

A párisi élet premierje. A *Népszínház*-ban ma tartották meg a *Párisi élet*-ből a házi jelmezes főpróbát. Holnap, pénteken lesz a bemutató előadás, amely egyuttal *première-előadás* lesz, az ez idén tizenkét *première*-re hirdetett *börtetnek első darabja*.

Schratt asszony Párisban. *Schratt* Katalin asszony, akiről megírtuk, hogy kilép a bécsi Burg-Theater kötelékéből, néhány nap óta Párisban van. Egy távirat azt jelenti, hogy a művésznő a legnagyobb fokú idegességben szenved s egészsége nagy kimelre szorult. Megemlíti a távirat azt is, hogy *Schratt* asszonynak a bécsi udvari színházról való visszavonulása még nem egészen befejezett dolog, de annyi máris bizonyos, hogy a művésznő hosszú időn át nem fog a *Burg*-színház deszkáira lépni.

Dementált szindarab. Egy esti lap nyomán azt írta, hogy a *Vigszínház* új darabot fogadott el előadásra *Rutkai Györgytől*, a *Holtomiglan* szerzőjétől. Erre a híre vonatkozólag ma a következő sorok közlésére kér bennünket:

Igaz meglepetéssel olvasom a mai lapokban, hogy a *Vigszínházban* egy újabb darabomra készülnék, amelynek címe: *A szorgalmas Mártha*. Nekem ily című darabom nincs, nem is volt, sőt jó lélekkel mondhatom: nem is lesz. Bármennyire megisztelő rám nézve tehát az a meleg érdeklődés, amelyet kartársaim szerény munkásságom iránt tanúsítanak, de ez alkalommal tévedést kell helyreigazítanom. midőn kijelentem, hogy az a kis mű, mely e tévedésre okot szolgáltatott s melyet a *Vigszínház* tisztelt igazgatósága munkatervébe tényleg beillesztett, egy *Hóboros Mártha* című egyfelvonásos dramelet, *Holtischer Fülöp* budapesti író munkája. Hálás híve *Rutkai György*.

Igazgató és kritikuskok. A *Burgszínház* igazgatója és a bécsi kritikuskok között nagy konfliktus ütött ki. A háboruszkodás előzménye az, hogy *Schlenther* Pál igazgatót elfogadta előadásra *Schnitzer* Arthur bécsi színműriának *Beatrix fátyla* című drámáját s már négy hónap előtt kitűzte a szereposztást. Ujjabban még a kizárólagos előadás jogát is megszerezte a szerzőtől s most, minden különösebb ok nélkül közölte egy kommunikéban, hogy nem adja elő a darabot. A *Burgszínház* kritikuskai ma közösen nyilatkozatot tettek közbe, amelyben azzal vádolják *Schlenther* igazgatót, hogy üldözi az osztrák színműriákat.

A Városligeti Színházban holnap *Othello* kerül színre. A főszerepeket *Feld Irén*, *Jeszzenszkyé*, *Lubitszky*, *Somló*, *Decsy* és *Szentes* játszzák. Holnapután, szombaton lesz *Costa* énekes bohózatának a bemutató előadása. Ebben a darabban a legjobb erők lépnek föl. A bohózatához *Brandl* János zeneköltő írta a muzsikát.

A Margitszigeti művészestély, mely szombaton, folyó hó 15-ikén a Margitsziget alsó vendéglőjének termében lesz, előlék és élvezetes műsorsort üel föl. A már eddig ismertett közreműködők sorából felemlítjük még az alig 17 éves ismert gordonkaművészt *Földesy* Arnoldot, aki a művészestélyen ugyanazzal a műsorrall szerepel, mint a melylyel Berlinben a Mendelssohn-pályázaton részt fog venni. Érdekes száma lesz a művészestélynek *Pete* Lajos somogyvármegyei jegyzőnek előadása is. *Pete* Lajost a fővárosi közönség az Ujságírók Egyesülete hangversenyéről már ismeri. Nem ezuttal fogja először bemutatni speciális művészetét, saját szerzeményű szép románcaikat, betyár balladait, melyeket énekelve maga kísér zongorán. *Pete* Lajos művészete tulajdonképpen kulturális misszió is, mely feléleszti és terjeszti a magyar népélet költészetét, regényes szépségeit. Ez a két szám a margitszigeti művészestély két fénypontja. A művészestélyre, mely pontban 8 órakor kezdődik, még korlátolt számban kaphatók jegyek személyenkint 10 koronáért a bizottság irodájában (Nemzeti szálló) és a Harmónia zeneműkereskedésben.

Lili Kispesztén. Monori színtársulata tegnap tartotta utolsó előadását Kispesztén. Ez alkalommal *Lili* került színre, a címszerepben *Cs. Radó* Rózsikával, a vidék egyik jeles tehetségű primadonnájával. A nagyszámú közönség kitüntető ovációkkal halmozta el a vendégművésznőt. Nagy sikere volt *Csiszér* Kálmánnak, *Bánfalvainak* és *Szemző* Herminnek.

Bizet menyé. *Páris*-ból táviratozzák, hogy ott huszonegy éves korában, tüdőgyulladás következtében elhunyt *Bizet* Jaquesné asszony. Az elhunyt a *Carmen* világhírű szerzője fiának volt a felesége.

**** Bellini két partitúrája.** Rómában érdekes két partitúra kerül a napokban árverés alá. *Bellini: Norma* és *Beatrice de Tunda*, a hírneves olasz zeneszerző eredeti kézírásában. Az olasz kormány elhatározta, hogy a becses két kézírást magához váltja.

**** Az új hamburgi színház.** Hamburgban holnap nyitják meg az egy millió márká költséggel épült új színházat, amelynek mult év augusztusában kezdtek meg az építést. A színház élén báró *Berger* áll s a drámát és vizgiátokat fogja művelni.

**** Beittolt Tolsztoj-darab.** Németországban szorgalmasan tiltogatják be a darabokat. Legutóbb a *kieli* rendőrség tiltotta be *Tolsztoj*-nak, az ismert orosz regényíró-filozófusnak *A sötétség hatalma* című drámáját.

**** Nagy házhangverseny a Telefon Hírműködésben.** Ma este fél 9 órakor rendezi ez idényben első hangversenyt a *Telefon Hírműködés* hangversenyigazgatósága. E hangverseny való szives közreműködését megérték: *P. Bartolucci* Viktória, *Gazzi* Mariska, *Margó* Zolma, *Noseda* Tivadarné és *Zaláné* S. Vilma úrnők, *Déri* Jenő, *Gyöngyi* Izsó, *Hódy* Lajos, *Kun* László, *Molnár* László, *Noseda* Károly, *Tudák* Mihály, *Tornay* Alajos és *Várdy* Sándor urak. Az előző névsor biztosítja a *Telefon Hírműködés* hangversenynek magas színvonalát, amely hangversenyek mindig akkor rendeztetnek, ha az Operaházban nincs előadás. — A hangverseny után 10 óráig a legújabb híreket és táviratokat olvastatja fel a szerkesztőség, azután pedig 11 óráig felváltva katonai- és cigányzene lesz hallható.

MŰVÉSZET.

□ **Új kép az erzsébetvárosi templomban.** Párisból írják: *Zubriczy* Lóránd Párisban élő magyar festőművész az új erzsébetvárosi plébánia templom számára egy oltárképet rendelt meg. A két és fél méter magasságu képet, amely páduai Szent Antalt ábrázolja, mult heten befejezte *Zubriczy* és már el is küldte rendeltetési helyére.

□ **Walter Crane-kiállítás.** Az iparművészeti múzeumban nagyszabású kiállításra készülnek. *Walter Crane* 2000 darab művét fogják a jövő hónapban kiállítani. A tárlatra a művészt is meghívták, aki meg is ígérte eljövését s a tárlat rendezését is személyesen fogja vezetni.

VIDÉK.

— **(Pestvármegye augusztusában.)** *Pestvármegye közigazgatási bizottsága* ma délelőtt ülést tartott *Beniczky* Ferenc főispán elnöklése mellett. A pénzügyigazgatóság jelentése szerint egyes adókban augusztus hónap folyamán befizettek 1,352,897 koronát, tavaly augusztusban 1,376,896 korona folyt be s így ezidén 23,098 koronával kevesebb az eredmény. Hadmentességi díjakban 3940 koronát fizettek be, ami 1925 koronával kevesebb a tavaly elért eredménnyel. *Tóth* József tanfelügyelő előadja, hogy 17 községi és felekezeti iskola kapott államsegélyt. A cegléd-berceli iskolát csak nemrégiben építette a község. Az iskolát nemrégiben államosították s már egy volt, hogy a kincstár átveszi, amidőn egy szép napon az új épület összedől. A kincstári igazgatóság követelte, hogy az épületet a község állíttassa helyre, de a községi képviselő testület kimondotta, hogy az iskolához költségeit nem szavazza meg. Ma a közigazgatási bíróság kimondta, hogy az iskolaépület helyreállítása a község kötelessége; mert az épület a kincstár nevére a mai napig sima átvár, tehát annak jogi tulajdonosa nem is lehet. Utasítja a közigazgatási bizottság a monori járás főszovalójára utján a cegléd-berceli előjárásot, hogy az állami iskola helyreállítását, a közigazgatási bíróság rendeletére és terhére, a legsürgősebben azonnal foganatosítsa. A főügyész pedig utasították, hogy a költségek biztosítása iránt a szükséges lépéseket tegye meg.

— **(Esztergom ármentesítése.)** *Darányi* Ignác, földművelésügyi miniszter tegnap kihallgatásán fogadta *Wimmer* Imre polgármestert és dr. *Földváry* István városi főügyészt. A város ármentesítésére vonatkozó kérvényt mielőbbi elintézését kérték. A Felső-Duna szabályozása óta ugyanis minden tavasszal, sőt nyáron is víz alá kerül a határ egy része. A miniszter megígérte, hogy egy ankétet hív össze s arra a város néhány képviselőjét is meghívja, hogy a kérdés megvitatva mielőbb megoldható legyen.

TORVÉNYSZÉK.

§§ **Esküdtek kisorsolása.** A budapesti büntető törvényszéken ma délelőtt kisorsoltak harminc rendes és tíz pótesküdtet. A sorsoló bizottság elnöke *Zsitvay* László volt, tagjai pedig *Richter* Antal és dr. *Langer* Jenő törvényszéki bírák. A vádhatóság *Sötley* Barnabás királyi ügyész, az ügyvédi kamarás dr. *Somogyi* Miksa ügyvéd képviselte, jegyző *Krenedics* Gyula törvényszéki jegyző volt. A sorsolás előtt törölték az időközben mentességet nyert vagy elhalt esküdtek neveit. A halottak közt volt dr. *Horváth* István ügyvéd neve is, akit *Nyul* Mihály agyonlőtt.

Rendes esküdtek lettek: *Zhoray* Béla gyógyszerész, *Fajópatay* Kálmán földhivatali ügyész, *Dollinger* Lajos kocsigyártó, *Szohner* Károly hajózási vállalkozó, dr. *György* István ügyvéd, *Muhr* György korcsnáros, *Linczenwicz* Ferenc gyárigazgató, *Meisinger* Rezső ven-

déglős, *Weinberger* Gusztáv fűszerkereskedő, *Szatalla* Emil lakatosmester, *Brezina* Benő műépítész, *Szabó* Béla takarékpénztári hivatalnok, *Kleinlein* Károly háztulajdonos, *Illay* György építési vállalkozó, *Gyertyánffy* István tanítóképző igazgató, *Tagesmann* Nándor elektrotechnikus, *Vértessy* Gusztáv könyvtűző, *Heyer* Kálmán liszterkeskedő, dr. *Beck* Sámuel ügyvéd, *Wesinger* Mihály fűszeres, dr. *Huszár* Kálmán ügyvéd, dr. *Arner* Kálmán ügyvéd, *Horváth* Lajos háztulajdonos, dr. *Nágrny* György ügyvéd, *Afonyi* Imre ékszerész, *Schwarzmann* Lajos háztulajdonos, dr. *Burián* Béla ügyvéd, *Oláh* Gyula gyógyszerész, *Páris* Sándor ügynök, dr. *Hanzély* László ügyvéd.

Pótesküdték lettek: *Brunner* Imre szeszgyáros, *Waldner* Agoston könyvtűző, dr. *Kelemen* Gyula ügyvéd, *Heller* Armin gyáros, dr. *Dósy* Béla szerkesztő, *Vasvári* Mór kereskedő, *Wellisch* Sándor építőmester, dr. *Deutsch* Izidor ügyvéd, *Dósa* Kálmán butorkereskedő, *Elfer* Dániel bankár.

Az októberi esküdtbíróági ülészek október első napján kezdődik és október 15-éig tart. Az ülészekben mindössze négy-öt ügyben kell csak a kisorsolt esküdtbírnak itélkezniük.

A szatmári testvérgyilkosság.

Budapest, szeptember 13.

A szatmári testvérgyilkosok borzalmas tragédiájában ma mondta ki a végső szót a királyi Kuria. Befejezte ezt a rémtörténetet avval, hogy a szatmári esküdték halálos ítéletét helybenhagyva elutasította a védőknek semmisségi panaszait. A szatmári esküdtbíróság a főbűnösök, *Papp* Bélát és *Zsoldics* Mihályt halálra, *Papp* Zoltánt pedig nyolc évi fegyházra ítélte. A védők semmisségi panaszt tettek ez ellen az ítélet ellen s panaszukat avval indokolták meg, hogy az első bíróság nem alkalmazta a büntetőtörvénykönyv 92. §-át, mely az enyhítésről szól s hogy az orvosszakértők véleményét a vádlottak elmeállapotáról nem terjesztette felülbírálás végett az igazságügyi orvosi tanács elé.

A mai tárgyalás a Kuria termébe vonzott egy nagy sereg érdeklődőt. Ügyvédek és bírák figyelmesen lesték az előadó minden szavát s visszafójtott lélekkel hallgatták az utolsó jogási küzdelmet, amely ebben a szenzációs bűnygyben kifejlődött. *Székes* Ferenc bíró adta elő az ügyet, a tanácsban pedig *Czorda* Bódog elnökölt. Szavazóbírák voltak: *Mikó* Miklós, dr. *Podhorányi* Gyula, *Nyers* Lajos, *Hieronymi* Béla és *Garam* Jenő.

A főbűnösök szatmári védői dr. *Kelemen* Samu és *Hermann* Lipót szatmári ügyvédek is megjelentek a mai tárgyaláson. *Papp* Zoltán védőjeül a Kuria dr. *Günther* Antalt rendelte ki. A vádhatóság *Hammersberg* Jenő koronaügyész képviselte. Az elnök tíz óra körül nyitotta meg az ülést s fölhiatta *Székes* Ferenc bíró, hogy adja elő az ügyet.

Székes alapos, kimerítő előadását a vádlottak jellemzésével kezdte, kiknek családi és vagyoni viszonyait is ismertette. Utalt arra a jegyzékre, mely az iratok mellett van s amelyből kiderül, hogy *Papp* Béla annyira el van adósodva, hogy már kisebb követelekre is perelték. Az előadó ezután rátért a bűncselekmény ismertetésére s apróra elmondta a szatmári dráma részleteit. Az esküdtzéki tárgyalás, ugymond az előadó, egészen szabályszerűen folyt le. A védők azonban semmisségi panaszt jelentettek be. Az egyik az, hogy a bíróság az orvosszakértők véleményét nem terjesztette az igazságügyi orvosi tanács elé. Megjegyzem, hogy az orvosszakértők egyhangulag kijelentik, hogy a vádlottak ép elméjű emberek. Csak a *Papp* Gyula háziorvosa, dr. *Egri* mondotta a tárgyaláson, hogy *Papp* Béla örökölt elmebajban szenved, mert egyik rokona elmebajos, egy másik pedig hisztérikus volt. A bizonyított eljárás befejezése után a bíróság megállapította a kérdéseket. E megállapítás ellen senki észrevételt nem tett s az esküdték hétélt több szavazattal kimondták, hogy *Papp* Elemért előre megfontolt szándékkal ölték meg. Erre hozta aztán a törvényszék azt az ítéletet, amelyvel *Papp* Bélát mint főbűnösöt és *Zsoldics* Mihályt mint tettest halálra, *Papp* Zoltánt pedig mint bűncselekményét nyolc évi fegyházra ítélte. A semmisségi panaszon kívül a védők kegyelmi kérvényt is adtak be. *Papp* Béla eleintén vonakodott kegyelmet kérni, később azonban megmondta a dolgot s a kegyelmi kérvényt maga írta alá.

Az előadó után a védők vették át a szót. *Hermann* dr.: Szigorunkat tartja *Zsoldics*ra a halálos ítéletet, mert őt akarat-elhatározásának teljes leszerelésével bírták rá a gyilkosságra. Önkéntelen eszköze volt zsarnok ura bestialis vérszomjának s azért nem számítható be neki az előre megfontolt szándék. Igazságos ítéletet kér.

A védő előterjesztését tíz pernyi szünet követte, mely után *Papp* Béla védője, dr. *Kelemen* Samu terjesztette elő a védelmet.

Dr. *Kelemen* hosszab beszédben adja okát a semmisségi panaszának. Nagy mulasztásnak tartja, hogy az orvosszakértők véleményét nem bírálta meg az igazságügyi orvosi tanács. Ok csak egy általános véleményt mondhatnak, de nem feleltek meg egyetlen egy kérdésre sem, mert nem tettek föl maguknak egy kérdést sem. Az ilyen vélemény méltatlan támaszt kétséget. Az ítélet *Papp* Béla cselekményének indító okául a kapzsiságot mondja. Ez nagyon távoli ok, mert még Árpád is utját állotta a terveinek, utjában állott az édesapja is, ki még sok esztendőig élhet. Érthető a *Zsoldics* cselekedete. A szegény juhász megszedült a két-

ezer koronától. Érthető a *Papp* Zoltán tette; neki nem volt veszteni valója. De *Papp* Béla cselekedetének józan észszel megmérhető magyarázata nincs. Bizonyítékaim vannak, hogy a *Papp*-családban többen voltak elmebajosok, voltak olyanok, akik delirium tremensben szenvedtek. *Papp* Béla azotól örökölte a beszámíthatatlanságát. Avagy józan eszű ember az, aki a piacon, ugyszólván a lapok kishirdetéseiben keres bűntársat, aki mindenkiel szövetezik, hogy testvéreséget eltegye láb alól. Másik panaszom, hogy nem alkalmazták a büntetőtörvénykönyv 92. §-át. A szatmári esküdtbírósgot illeti az a szerencsétlen kezdeményezés, hogy enyhítő körülményeket állapított meg s mégis halálos ítéletet mondott ki. Védececm volna az első, aki abban a fölmentő tudatban lépne a bitó alá, hogy enyhítő körülmények között végzik ki. Lényeges enyhítő körülmény *Papp* Bélánál, hogy bűntelen multja van. Másik lényeges enyhítő körülmény a beismerés, amely az ítélet s a javára ír. A beismerés a megbánás első lépcsője. Enyhítő körülmény az ő szerencsétlen családi viszonya. És kérem, tessék még figyelembe venni, hogy a vádlottak árthatlan gyermeke van, akit kétségbeesésbe kergethet valaha az, ha megtudja, hogy apja a bitófán halt meg.

A védőt lelkesen megtapsolták. Dr. *Günther* Antal, akit a Kuria rendelt ki *Papp* Zoltán védőjének, azt vitatja, hogy nincs meg az akaratgyűség a három vádlott közt. Semmivel sincs bizonyítva, hogy *Papp* Zoltán tudta volna, hogy *Zsoldics* és *Papp* Béla közt milyen megegyezés jött létre; nincs bizonyítva, hogy aktor, mikor ő *Papp* Elemért a tanárra küldte, tudta volna, hogy azakkal a fiatt a gyilkosának szolgáltatta ki. Kéri a 92. § alkalmazását.

Hammersberg Jenő koronaügyész a vád képviselője szólalt föl ezután. Lemond, ugymond, arról, hogy a büntettet esetelje, hogy a fölhozott bizonyítékokra feleljen, mert az mind nem tartozik a Kuria. Szigoruan a fölhozott semmisségi okokra kíván felelni. Legfontosabb ezek között az, mely a beszámíthatóságot tárgyalja, az a kérdés, vajjon helyesen cselekedett-e a szatmári törvényszék, amikor az orvosi vélemény felülvizsgálását megtagadta. Hogy *Papp* Béla, aki hosszú időn át makacsul ragaszkodott ahhoz, hogy testvéreséset láb alól eltegye, a közben valami vizgálatlan lépést is tett, abból, ugymond a koronaügyész, én nem tudok arra következtetni, hogy elméjének fogyatkozása volna. Csak akkor lett volna helye a vélemény fölülvizsgálásának, ha az orvosszakértők nem lettek volna egy véleményen. Ez azonban nem történt. Mind a két orvos egyhangulag kijelentette, hogy a *Papp* Béla elmeállapota teljesen kifogástalan. Nem áll meg az a másik semmisségi ok sem, hogy a 92. §-t mellőzték. Teljesen egyetérték *Papp* Béla védőjével, hogy halálbüntetésnél enyhítő körülményeknek nincs helye s egyetérttek vele, hogy a halálbüntetés csak kivételes esetben kell alkalmazni, ott, ahol rendkívüli bestiálissággal állunk szemben. De nem olyan-e a fennfórtó eset? Én, főméltóság királyi Kuria, nem találok egyetlen egy enyhítő körülményt sem ebben az esetben s ennél fogva az indítványom az, hogy az összes semmisségi panaszokat visszautasítsam sziveskedjék.

A hatalmas szónoklatra a védő válaszolt röviden, mire a bíróság visszavonult, hogy meghozza az ítéletet.

Délután fél három órakor jelent meg a bíróság újból a teremben és *Czorda* Bódog elnök általános figyelem között hirdette ki a Kuria határozatát, amely körülbelül így hangzik:

Ő felsége a király nevében a m. kir. Kuria gyilkosság büntetésének elkövetése miatt elítelt *Zsoldics* Mihályt, gyilkosság büntetésére való felbujtásban bűnösnek talált *Papp* Béla és abban való bűnrészesség miatt elítelt *Papp* Zoltánt ügyében mindhármuk javára benyújtott összes semmisségi panaszokat visszautasította.

Indoklás:

A *Papp* Béla érdekében bejelentett semmisségi panasz (hogy a bíróság nem kérte ki az igazságügyi orvosi tanács véleményét) elutasítandó, mert a hatóság orvosi és a bíróság körében a legesekélyebbt aggály sem merült fel *Papp* Béla épelméjűsége iránt. Az igazságügyi orvosi tanács véleménye csak akkor kérendő ki, ha vagy ellentétes nézetek állanak egymással szemben, vagy pedig a bíróság szükségesnek látja. A bíróság tehát nem sértette meg a törvény rendelkezését. De elutasítandó a 385. §. I. pontjának alapján emelt semmisségi panasz is, mert a beszámítás kizárására vonatkozólag feltett kérdést az esküdték tagadólóg döntöttek el. Mindhárom vádlott javára felseorolt enyhítő körülmények mellőzése miatt beadott semmisségi panasz is elutasítandó, mert az ítéletben az enyhítő és súlyosító körülmények helyesen mérlegettek.

Holnap délelőtt összeül a zárt tanács, amely arról tanácskozik majd, hogy az elítélteket királyi kegyelemre ajánlja-e, vagy sem.

SPORT.

• **A Magyar Testgyakorlók Köre** a rendszeres tornázást és vívást e hónap 15-én, szombaton este 7 órakor kezdi meg, a Wesselenyi-utca 28. szám alatt levő polgári fuiskola tornatermében. A tornatermet, melyet kitűnő felszereléssel láttak el, a főváros tanácsa

KÜLÖNFÉLEK.

A kincsről.

— Egy új boszorkánydal. —

Ösmeritek jól az anyag értékét,
Mi „hasznos” és mi kézzel fogható,
Az előtt leborultok hő imában,
S hirdettétek: ime itt a „való”!

Élvezni is tudjátok a gyönyört még,
Mely undort kelt a „másnap” hajnalán,
De a gyönyör, mely örök s változatlan,
Előttek csak rejtelmes talány.

Ösmeritek a látható világot,
De a léleknek titkos rejtekeit,
Fehér, csillámú, fényes boldogságát
Nevetitek, mint hőbortos mesét.

Mondjátok, hogy ti éltek a „valónak”,
Mégis miért lesz órcátok szomorú,
Ha mámoros fejetekről lefomnyad
A porba hulló örömkoszoru?

Irgyló szemmel nem tudak csodálni,
Nem kérdem: melyik köztünk boldogabb?
Vegyétek a föld poros osztályrészét,
S hagyjátok nékem meg az álmatok.

Csöbel Minka.

— Egy attasé tragédiája. Tragikus véget ért a mult szombaton *Hadjijanna Koglu* attasé, a londoni török nagykövetség attaséja: agyonlőtte előbb kedvesét, aztán pedig önmagát. A szerencsétlen fiatal ember Antopulo Kosztoki pasának, a londoni török nagykövetség unokaöccsének. Nyolc hónapra Párisba utazott, hogy tökéletesen elsajátítsa a francia nyelvet és itt heves szerelmre gyulladt háziasszonyának, Heinnermannének, egy első rangú penzió tulajdonosnőjének leánya, egy ritka szépségű és eleganciájú fiatal özvegy iránt. Az attasé nevéje akarta tenni zive választottját s midőn tavasszal Londonba tért vissza, megkérte a kezét. De a szép *Heinnermann* Jeanne kereken kijelentette, hogy az ő zive már nem szabad s egy *Eidelburg* nevű amerikai a választottja. A fiatal török azonban nem nyugodott bele, hanem Londonból is halomszámra küldöztette a szép özvegynek a kérést, könyörgő, fenyegető leveleket. Mivel azonban a levelei válasz nélkül maradtak, megfenyegette az özvegyt, hogy Párisba jó és őt is, a rivalistát is lelővi. Levelét tett követte. Mikor az asszony lakását Párisban nem sikerült kipuhatolnia, egy detektív útján nagynehezen nyomára jött, hogy Jeanne *Fontainebleau*-ban tartózkodik. Ide is utána ment és az asszonyt, szerencsétlenségére éppen az amerikai társaságában találta a sétatéren. Rendkívüli izgalmas jelenet játszódott le ekkor közöttük. Az izgatottságtól egész testében remegve szólott a török:

REGÉNY.

QUO VADIS?

(15) — REGÉNY —

Irtá: SIENKIEWICZ HENRIK

— Belátom, hogy hibáztam — mondá az ifju. — Te jó és igazságos vagy és köszönöm neked, a mit értem tettél. Csak még egy kérdést engedj meg nekem. Miért nem hoztad Lygiát mindjárt az én házámba?

— Mert a császár meg akarja őrizni a látogatást. E dolgról a városban bizonyára sokat fognak beszélni és éppen azért Lygiának, akit mint kezeset szolgáltatnak ki, mindaddig a palotában kell maradnia, míg ez beszéd tárgya lesz. Ha már erről nem lesz szó, Lygiát egész csendben átadják neked. Ezzel aztán az ügy be van fejezve. A lángszakállu egyebiránt gyáva kutya. Jól tudja, hogy hatalmának nincsenek határai, mégis minden alkalommal igyekszik a külső megóvni. Elég nyugodt vagy már most ahhoz, hogy egy kicsit filozofáljunk? Sokszor gondolkoztam azon, hogy miért takargatja a bűnöket? Az én nézetem szerint a testvér-, anya- és feleség-nyilkosság olyan bűnök, amelyek méltók talán egy ázsiai kis királysághoz, azonban semmiesetre egy római császárhoz, és mégis, ha mindezeket véletlenül én követtem volna el, én semmiesetre sem intéztem volna leveleket a szenátushoz. De Nero leveleket ír, igyekszik a külszint megóvni, mert Nero gyáva. De Tiberius nem volt gyáva és mégis igyekezett minden gaszágát szépíteni! Hogy lehetséges ez? Nem egy sajtáságos, akaratlan hódolós az az erénynek? Tudod, mi az én véleményem? Az, hogy a bűn csunya és az erény tiszteletreméltó. Ergo, az igazi aesthatikus

— Jeanne! Imádom! Imádom! Hagyja el ezt az embert, boldoggá teszem, legyen az enyim!

— Megőrült? Menjen az utamból.

— Ez az utolsó szava?

— Ez az utolsó szavam.

— Nos, az enyim meg ez!

Előrántotta a revolverét és rálőtt az asszonyra, de csak könnyen sebesítette meg. Abban a hiszemben, hogy a nőt agyonlőtte, maga ellen fordította a fegyvert és löbelőtte magát. Haldokolva vitték a kórházba, ahol csakhamar meghalt.

— Egy étlap. Szép kis csomó bankettet rendeztek az idén a kiállítás alatt Párisban a Tuileriákban. De azért valószínűleg egy sem volt akkora, amekkora most lesz a francia polgármestereké. Huszezer teríték lesz ezen az ebéden, amelyen részt vesz Franciaország valamennyi maireje. A menu a következő:

Hors-d'oeuvre variés
Olives, concombre, saucisson, beurre
Darnes de saumon glacées Parisienne
Filet de boeuf en belle vue
Paires de canetons de Rouen
Poulares de Bresse rôties
Ballotines de faisans Saint-Hubert
Salade Potel
Glaces succés
Condés
Dessert
Petits-fours glacés et gâteaux
Corbeilles de fruits de saison
Pêches, figues, raisins, poires, pommes, physalis
Vins
Treignac en carafe
Saint-Émilion en carafe
Haut-Sauternes
Margaux
Champagne frappé
Café — Liqueurs — Fine-champagne.

Vajjon hányan fogják elrontani gyomrukát e hatalmas ebéden?

— Kamatozó hősiesség. Romantikus színezetű, de való történetről beszélnek most Glasgowban. Nemrégiben nagy öröm ért egy glasgowi szegény halászt. Evtizedekkel ezelőtt nagyon lekötöleztett egy családot, s ez nem feledkezett meg róla és szép kis összeget hagyott reá. 1852-ben *Forbes* Sándor matróz volt a *Superbe* nevű angol személyszállító hajón, amely Ausztrália és Angolország között közlekedett. A hajó háromszáz utasa között volt egy skót kereskedő is feleségével és hét esztendősi fiával. A kis fiu nagyon szeretett játszani, ugrándozni a fedélzeten s egy reggel az utasok nagy remülétre beleesett a tengerbe. *Forbes* a következő pillanatra a gyermek után ugrott s mindaddig felszínen tartotta, míg csak segély nem jött. De erre a segélyre egy teljes órahosszat kellett a bátor és vakmerő matrónak várnia, mert hibás vitorlakezelés folytán csak nagynehezen bírták a mentőcsónakot lebocsajtani. *Forbes* már-már fogytán volt erejének, míg végre nagynehezen biztonságba helyezték őt a gyermekkel együtt. A szülők keresztyümentek a halálfele-

lem minden fázisán, látva, mint gyengülnek folyton-folyvást a halálküszölemben a matröz karjai, képzelhető tehát határtalan örömköz, midőn gyermeküket ismét karjaikba szoríthaták. Örömkönnök közt ajándékozták meg a derék életmentőt és megígértették vele, hogy mihielyt haza ér Glasgowba, azonnal meglátogatja őket, ahol majd bátor tettéért hálájuk újabb adóját róják le. *Forbes* meg is ígérte, de néhány évig folyton hajón volt, aztán meg annyi akadály állott tervének útjába, hogy évek multával lassan-lassan meg is feledkezett megígért látogatásáról. Néhány hónappal ezelőtt felhagyott a hánytvetett tengerészlellet, halásznak ment és Glasgow mellett telepedett le. A napokban nagy csodálkozására egy angol újság apró hírdetése között a nevét olvasta. A hírdetésben felszólítják őt, hogy lépjen minél előbb érintkezésbe valami *Mackintosh* nevű urral. A szegény halász el is ment Glasgowba s nagy csodálkozására megtudta, hogy *Mackintosh* ur az egykor általa megmentett gyermek. A fiatal ember élete megmentőjének tízezer koronát adott át, amit szülei elhalálzásukkor azzal a meghagyással hagytak reá, hogy kuttassa fel élete megmentőjét és juttassa a pénzt annak a kezébe, *Mackintosh*, aki most gazdag kereskedő. Glasgowban, magához vette a halászt és egész életén át gondoskodik annak eltartásáról.

— Időszóró. Egy híres bankház tulajdonosát bizalmasan arról értesítették, hogy üzletének egy régi alkalmazottja, akit évek hosszu sora óta legteljesebb bizalmával ajándékozott meg és akinek kezén nagyon sok pénz ment keresztül, olyan életet él, amely épen-séggel nem áll arányban a bankháznak huzott fizetésével. Csodálkozva és megijedve kérdezte a bankár:

— De hát mit csinál tulajdonképpen az én emberem? Sokat jár talán gummikerekün?

— Nem.

— Kártyázik?

— Nem.

— Játszik a lóversenyen?

— Azt sem.

— De az istenért, hát akkor mit tesz?

— Köszönnel fűt.

— Csőd egy herceg ellen. A *Montague*-ház fiatal sarjadéka, a *manchesteri* herceg vagyonára a hitelezők most csődöt akarnak nyitni. Ha ez valóban így lesz, akkor valóban jó bizonyítékát adta a herceg ur annak, hogy tudja, miképpen kelljen a szorgalmas ösöktől reahagyott vagyont élvezetekre felváltani, a pénzt az ablakon kidobálni. Az alig huszonhárom esztendő herceg csak rövid idő óta élvezi a családi vagyont, amelynek törzsét egy huszonnyolc acre terjedelmű birtok képezi. Ha a herceg urnak sikerült ezt a birtokot túlterhelnie, akkor valóban ért annak a megítéléséhez, ami jó és drága.

mindig erkölcsös ember is. Ergo, én erkölcsös ember vagyok. Amint látod, a sophismákkal is lehet valamire jutni. Tehát: én elvettem Lygiát Aulustól, hogy neked adhassam és ez jól volt tőve.

— De sőt tovább megyek — folytatta *Petronius* — *Lysippus* két csodababát alkotott volna belőletek. Tí mindketten szépek vagytok, következőképpen az én eljárásom is szép és amennyiben szép, nem is lehet rossz. Látod, ime, *Marciusom*, *Cajus Petronius*ban előttem áll a megtestesült erény.

Vinicius minderre csak azt felelé:

— Holnap tehát megláthatom *Lygiát*, aztán eljön hozzám és házamban marad haláláig.

— Igen, *Lygia* a tiéd lesz és ezért itt fog ülni a nyakamon *Aulus Plautius* és az *Olymp* és az alvilág valamennyi istenét bosszúra fogja felhívni ellenem.

— *Aulus* nálam volt. Megígértem neki, hogy értesitem a történetéről.

— Ird meg neki, hogy az „isteni” *Caesar* akarata a legmagasabb törvény és hogy első fiadat *Aulusnak* fogod elvezetni. Valamivel csak meg kell vigasztalni az öregét. Ha kívánod, megkértem a lángszakállut, hogy hívja meg őt is a holnap-i lakomásra. Ott majd a *triliniumban* megláthat téged a *Lygia* oldalán.

— Ezt ne tedd, — mondá *Vinicius* — sajnálom őket, különösen *Pomponiát*.

Erre megírta levelét, amely az agg harcos utolsó reményét is elrabolta.

VII.

Acte előtt, ki *Nero* egykori szeretője volt annak idején, *Róma* hatalmasai mind fejet hajtottak. De ő ennek dacára sem avatkozott bele a nyilvános ügyekbe és habérnyását érvényesítette is némelykor az ifju császárral, az csak akkor történt, ha valaki számára kogyolmet akart kieszközölni. Alázatos és csendes volt mindig, sokaknak a szeretetét vivta ki és nem volt egyetlen ellen-sége sem. Még *Octavia* sem vett magának fáradságot, hogy őt gyűlölje és *Poppaea* is csak egy

csendes szolgánót látott benne, akit annyira ártalmatlannak tartott, hogy meg sem kísérelte őt a palotából eltávolítani.

De mivel a császár őt egykor szerette és vele nyugodt, barátságos módon szakított, mégis bizonyos tisztelettel viseltettek iránta. *Nero* külön lakosztályt rendelt számára és néhány rabszolgát szolgálataira. Néha-néha meghívták őt *Nero* lakomáihoz is, leginkább csak azért, mert bájos megjelenésével emelte az ünnep fényét. Ezekben az ünnepi lakomákon a legkülönbözőbb állású és hivatusú emberek keveréke vett részt, a szenátorok és ősnemes patriciusok mellett ott lehetett látni a legkülönbözőbb csöveseket: énekeseket, híres kocsiversenyzőket, táncosokat és táncosnőket, álomfejtőket, éhező filozófusokat és rossz poétákat. Csak az élőkölve vendégek ültek mindjárt az asztalhoz, a többiek az étkezés alatt mulattatták a vendégsereget és lesték a pillanatot, mikor engedik meg a szolgák nekik, hogy az ételmaradékokra és az italokra rávessek magukat.

A császár a legszívesebben ezek társaságában időzött, mert közöttük érezte magát a legfesz-telenebűl.

Lygia is egy ilyen lakomához volt hívva a mai napon. Borzasztó féltékenység lepte meg és arra vágyakozott, vajha ellen tudna állani. Felt a császártól, az idegen emberektől, az egész palotától, melynek larmája egészen megzavarta, de leginkább félt a lakomától, mert már sokat hallott az ott előforduló gyalázatoságokról. Bár fiatal volt, mégis tudott mindenről, mert a rossz ismerete abban az időben eljutott még a gyermekekhez is. Jól tudta, hogy mily veszély fenyegette őt a palotában, sőt *Pomponia Graecina* a bucsuzásnál erre külön is figyelmeztette őt. Es ő megfogadta, hogy védeni fogja magát, megesküdött anyjára, megesküdött az isteni mesterre magára, a kiben pedig nemcsak hitt, hanem a kit gyermekszívének minden melegevel szeretett: tanának szépségeiért, halálának keserveiért és fel-támadásának dicsőségéért.

(Folytatása következik.)

— **Kína és az amerikai erkölcsök.** Sokat beszélnek most az Északamerikai Egyesült Államok elegáns köreiből egy esetről, amelynek előidézője a new-yorki kínai követ volt. Az ottani high life befogadta a maga társaságába a követ unokaöccsét is. A fiatal kínai természetesen részt vett a fiatal yankeek és missek minden társaságjában és tanulmányában. A napokban jelen volt egy kert mulatságon a követ is és a vendégek nagy csodálkozására a fiatal táncos kőben odamegy az unokaöccséhez, karon fogja és hazavezeti. Mikor a társaság egyik tagja őt ezért felelősségre vonta, a legnagyobb flegmával azt felelte, hogy ő nem hagyja olyan helyen tízenyolc esztendősről, ahol fiatal leányok és fiatal emberek annyi és oly bizalmasodást engednek meg egymással szemben, mint ez egyáltalában Amerikában szokás.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar- és kereskedelem.

A magánbiztosítás reformja. Az igazságügy-miniszteriumban, mint ismeretes, több szaktanácsos-kormány meghallgatása után elkészült a magánbiztosítási vállalatokról szóló törvényjavaslat tervezete, melyet az igazságügy-miniszterium véleményezésre vett megküldött a kereskedelmi miniszteriumnak is. Ez utóbbi a javaslatot saját közléseiben, a „Központi Értesítő”-ben közzétette és megküldte a kereskedelmi és ipar-kamarák, valamint egyéb szaktestületeknek azzal a felhívással, hogy nézeteiket a miniszteriummal közöljék.

A szállítók érdekeiben. Darányi Ignác földmiveli miniszter érdekes kísérletet tesz legközelebb, amelynek igen fontos célja van: a gyümölcs- és különösen a szőlő-export előmozdítása. A miniszter nemrég felszólította Rohonczy Gida országgyűlési képviselőt és törökbecsei földbirtokost, akinek az egész világra szabadalmazott találmánya van a gyümölcs szállításának könnyítése tekintetében, hogy szállítsa ki Berlin és Hamburgon keresztül egy vagon szőlőt az ő általa feltalált rámkában Londonba. Ha a kísérlet sikerül s a szőlő épen érkezik Angliába a messze utról, akkor ezzel megoldódik a gyümölcs- és különösen a szőlő-export kérdése, mert eddig Hamburgba vagy Londonba szőlőt szállítani képtelenség volt; a szállítványok mind teljesen megromolva érkeztek meg. Darányi miniszter hivatalosan értesítette báró Malcomes berlini gazdasági attasét, hogy tegyen jelentést a szállítvány Berlinbe és Hamburgba érkezéséről s e helyeken lépjen érintkezésbe a magyar gyümölcs érdekeiben az illetékes tényezőkkel. Londonban Stockinger konzul veszi kezébe az ügyet. Rohonczy találmánya igen érdekes. Szilárd fából készített s egymásfélel rakható rámkában van a szőlő elhelyezve két sorjában s minden ráma organtinnal van letakarva. Előnye, hogy az uton nem romlik meg a szőlő, mint a kosarakban; hogy a kereskedők maguk

előtt látják a gyümölcsöt és hogy míg eddig kosarakban 25 méterházas lehetett egy vagonban elhelyezni, ez új találmány révén egy vagonban 50 méterházas szőlő is szállítható. A kísérlet legközelebb megtörténik; eredményét méltán várhatja kíváncsisággal a magyar gazdalközönség, mert a gyümölcs-export tekintetében korszakot lesz hivatva alkotni a találmány.

Az Országos Iparügyi testület papíripari szakosztály ma ülésében tárgyalta Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter ismert leiratát a hazai papíripar támogatása érdekében. Herz Vilmos elnök indítványára az osztály köszönetét fejezte ki a miniszternek a nagyfotosságu rendeltetés és elhatározásáról küldött üzenet útján értesíti. Azután Gelléri Mór előadó pontrolpontra felolvasta a miniszteri rendeletet, melyet a szakosztály tüzeten letergyalt. A legapróbb részletekre kiterjedő tárgyalásban az elnökön és előadón kívül résztvett Meyner Károly (Fiume), Hüttner János (Hermanec), Copony (Brassó), Gyürky Pál (Tiszolc), Rozser Gyula (Nadabula), Tenenbaum Lajos (a péterfalvi gyár), Friedfeld (a zágrábi papírgyár részéről), Spiegel Vilmos (Kis-Szeben) és Kolba Miksa (Diósgyőr). Az értekezlet megállapította az állami kedvezményekre és a védjegyekre vonatkozó határozatait és a miniszteri rendelet többi pontjainak végrehajtására vonatkozólag is egybeoglalta precíz kívánalmait és óhajait, melyeket részletesen kidolgozott emlékiratban fog a miniszter elé terjeszteni. A szakosztály végül meleg köszönetét fejezte ki Sztéryny József miniszteri tanácsosnak a papírgyárosok ügyének hathatós támogatásáért.

Szeszárak. A kontingens nyersszesz ára Budapesten 40.50 korona pénzben, 41 korona áruban. Bécsben a kontingentált készáru 45.— korona pénzben, 45.60 korona áruban.

Szarvasmarhavasár. (A Budapesti marhavasártéri vásári pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökrök 603 darab, magyar tehén: 588 darab, szerbiai ökrök 2091 darab, szerbiai tehén 232 db, boszniai ökrök — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 232 drb, bika 141 darab, összesen 3887 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizlali való ökrök 90 darab, fejős tehén 219 darab, igás bivaly 8 darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zartáig, vágómarhákért: Magyar hizott ökrök, legjobb minőségű 66.— K-tól 76.— K-ig, kivételesen —.— K., 100 kilónként élő súlyban, középminőségű 58.— K-tól 64.— K-ig, silányabb minőségű 50 K-tól 56 K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 60 K-tól 60.— K-ig, kivételesen —.— K-ig. Silányabb minőségű 42 K-tól 48 K-ig. Tarka hizott ökrök, legjobb minőségű 66 K-tól 74.— K-ig, kivételesen —.— K-ig, középminőségű 58 K-tól 64.— K-ig, silányabb minőségű 52 K-tól 56 K-ig. Szerb és boszniai ökrök legjobb minőségű 60 K-tól 64.— K-ig, kivételesen —.— K-ig, silányabb minőségű 42.— K-tól 48.— K-ig. Bika jobb minőségű 54.— K-tól 68.— K-ig, kivételesen —.— K-ig, silányabb minőségű 46.— K-tól 52.— K-ig. Bivaly 32 K-tól 44 K-ig, kivételesen —.— K-ig. Magyar tehén 42.— K-tól 56.— K-ig, kivételesen —.— K-ig. Tarka tehén 46.— K-tól 64.— K-ig, kivételesen —.— K-ig. Gazdasági marhákért: Igás ökrök elsőrendű 64.— K-tól 69.— K-ig, kivételesen —.— K-ig. Méterházasainkint, 700.— K-tól 870.— K-ig páronként, középfé 60.— K-tól 62.— K-ig, 640.— K-tól 690.— K-ig páronként. Hizlali való ökrök fehér 100 kg.-kint —.— K-tól —.— K-ig. Fejőstehén keresztelt színes

140 K-tól 240 K-ig darabonként, bonyhádi faj 250 K-tól 330 K-ig, kivételesen —.— K-ig darabonként, Igás bivaly —.— K-tól —.— K-ig páronként. Valamivel nagyobb felhajtás mellett a mult heti árak változatlanok maradtak, tudniillik elsőrendű minőségek jó keresletnek örvendtek, ellenben közép- és silányabb marhák csak nehezen voltak eladhatók, mivel idegen vevők ezeknek aránylag magas árakat miatt tartózkodtak a bevásárlástól. Az áremelkedés elsőrendű minőségeknél a jobb marhák finomságának tulajdonítható. Bikák iránt a kereslet jobb, s árak két koronával javultak. — Jármas ökrök után is élénk volt az érdeklődés, árai 2—3 koronával emelkedtek. A nagy felhajtás miatt fejős tehének árai 10—20 koronával darabonként olcsóbbak voltak.

Borjűvásár. 1900. évi szeptember hó 13-án. (A budapesti marhavasártéri vásártéri pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belsőföldi élő borjú 468 drb, leölt borjú — db, bécsi élő borjú — db, — db, horvát, növendék marha 38 darab, bárány élő — darab, leölt bárány — darab. Arjegyzés azonos tételékből: Arjegyzések. Belsőföldi élő borjú 58—78 f.-ig, I. r. 80—98 f.-ig, kivétel 102 f. 1 kilónként, leölt borjú f.-ig II. r. — f.-ig, kivét. — f. kilónként, levonas nélkül. Bécsi leölt borjú — f.-ig. Növendék marha 44—50 f.-ig, I. r. — f.-ig, 1 kilónként, silányabb — f.-ig. Bárány élő — k., leölt bárány — k., kivétel őr — k-ig páronként. Változatlan felhajtás mellett az üzlet kielégítő, az árak 2—3 fillérrel kilogrammonként csökkentek.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-fővárosi sertés-konsumvásár arjegyzése 1900. évi szeptember 13. Készlet 144 darab, Erkezett 695 darab. Összesen 1109 darab. Eladott 777 darab. Maradt 332 darab. — Napi árak: 120—180 kilogramm súlyban 94—98 koronáig, 220—280 kilogramm súlyban 94—98 koronáig, 320—380 kg. súlyban 94—98 K-ig. Öreg nehéz páronként 400—600 kilós 84—90 koronáig, Malac 30—32 korona 100 kilónként. A vásár élénk volt.

Bécsi juhűvásár. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai juhűvásáron a felhajtás 5333 darab juh volt. — Az árak: kiviteli juh 48—52, kivételesen —, selejtes juh 36—46 fillér.

Bécsi szurómarhavasár, szeptember 13. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhajtak 3326 darab borjút, 1581 darab élő sertést, 1149 darab levagott sertést, 375 darab levagott juhot, 44 darab bárányt. Szilárd.

Eladási árak: Levagott borjú 80—110 fillér, elsőrendű — f. kiv. — fillér, élő borjú 68—86 fillér, kivételesen — fillér, legelsőrendű 100—104 — fillér, fiatal sertés 72—94 fillér, kivételesen — f., levagott nehéz sertés 104—112 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt sertés — fillér, zsirra hizalt sertés fillér, könnyű sertés 90—100 fillér, elsőrendű süldő 92—108 fillér, gyengébb — fillér, levagott juh 76—80 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 10—24 korona, kivételesen — korona páronként.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, szeptember 13.

Nagy felhozatal és sürgős kínálat mellett a buza-üzlet lanyha irányzattal nyílt meg. Összesen 28,000 méterházas került forgalomba, amely csak 5 fillér

A rádza nyaklánc

— REGÉNY —

Írta: RUDYARD KIPLING

(52)

A maharádzsa összes foglyainak a munkáerejét a rendelkezésére bocsátotta s Tarvin a kis hadsereget a város előtt öt mérföldnyire lévő táborhelyre költöztette és ugyancsak ünnepiesen kifejtette a félig kiszáradt Ametra vonatkozó munkálatok terveit. Az ő mérnöki képzettsége most nagyon kapóra jött neki, mert szakszereuen megvethette legalább munkájának az alapját s a célszerűség látszatát is adhatta neki. Egy óriási kanyarulat végén, amelyet a folyó leirt, keresztöltéssel kellett feltartóztatni a vizet, aztán új medret kellett ásni, amely jelentékenyen kurtább egyenes vonalban vezetesse le a folyót. Ilyen uton-módon a régi folyammeder több mérföldnyire szabaddá lesz és ha egyáltalában van benne arány, gondolta magában Tarvin, hát akkor majd szentelnek arra időt, hogy előkörték. A király egyelőre nagyon mulatságosnak tartotta a vállalkozást, reggelenkint kilogolt oda, s egy órahosszat, vagy akár több ideig is nézte, hogy parancsol Tarvin az ő embereivel. A foglyoknak kosarakkal, ásókkal, kapákkal szép rendben való masirozása, a két nagy kosárral ellátott szamarak, a pazarul végrehajtott robbantások, a kiabálás és a serény nyüzsgés, mindez rendkívül elragadta a királyt, akinek, ha künn volt, Tarvin mindig a legnagyobb robbantások rendezte. Mivel a puskaport a király szállította, s egyáltalában minden költséget fedezett, Tarvin csak igazságosnak és illendőnek tartotta, hogy ezzel a kis figyelemmel legyen iránta.

A legkevésbé kellemes kötelezettségnek azt tartotta Tarvin, hogy Nolan ezredesnek, a királynak, sőt az összes kereskedelmi utazóknak, akik

a fogadóba szállottak, nap-nap után el kellett mondania az okokat, amelyek őt a folyó kiszáradására bírták, mindannyiszor, amikor egyiknek-másiknak kedve kevedett arra, hogy efelől ki-kérdezze. Sőt még az indiai császári kormány is tudakozódott ezen okok felől és pedig irásbelileg, azonkívül azt is akarta tudni a császári kormány, hogy miért téri Nolan ezredes ezeket a munkálatokat és hogy a maharádzsa miért engedi meg egy mérnöknek, akit nem a kormány bízott meg és semmiféle felhatalmazást felmutatni nem tud, hogy az Ametet elterelje. Ehhez a tudakozódáshoz egyuttal az az utasítás is volt esatolva, hogy a kormányt jövőre értesítsék mindig a munka előrehaladásáról. Tarvin, ami őt illeti, olyan pompásan kiterő és tulajdonképpen semmitmondó választ tudott adni, hogy a kezét dörzsölve ismerte el, hogy a diplomáciai pályára otthon se készülhetett volna jobban. Nolan ezredes hivatalosan jelentette, hogy a foglyok munkáját megfizetik, s azokívül bizalmasan hozzá tette, hogy a maharádzsa olyan csudálatosan kezes és okos, amióta ez az idecsőpent amerikai az unalmát elkergeti, hogy vétek és kár volna az élvezetétől megfosztani. Nolan ezredesre magára erősen hatott az körülmény, hogy Tarvin a tiszteletre méltó Nicolas Tarvin és az Egyesült-Államok egyik törvényhozó testületének a tagja volt.

A kormány, amely eléggé ismerte ezt az elnyomhatatlan fajt, nem tett kifogást, ismételte azonban, hogy időnkint elvárja a jelentést a munkálatok előhaladásáról. Amikor Tarvin ezt megtudta, becsülése nőtt az indiai császári kormány iránt. Egészen jól értette, hogy a kormány tudni akarja, mi történik, hiszen ő is éppen ugy szerette volna tudni, hogy hol van a nyaklánc, szerette volna tudni, mikor érkezik már el annak az ideje, amikor Ketty belátja majd, hogy ő rá sokkal nagyobb szüksége van neki, mint a világ nyomorúságának.

Legalább is kétszer határozta már el hetenkint, hogy a Naulakhát hagyja nyugodni ott, ahol van, hogy visszatér Topzaba és folytatja tovább a

telekspekulációt és a biztosítási ügynökségekét. Valahányszor erre az elhatározásra jutott, megkönnyebbülten felsóhajtott és nyugalmas érzéssel arra gondolt, hogy a földkerekségen legalább egy hely van, ahol mindenféle kerületés nélkül egyenesen törhet a célja felé, föltéve természetesen, hogy tudja a könyökét használni.

Mialatt az indiai nap vakító sugarözönében türelmesen kinlódott a folyamágyban, csöndesen elmélkedhetett a Naulakháról, sőt annyira ment az önmegtágadásban, hogy önmaga biztosította magát arról, hogy a nyaklánc egyáltalában nincs is sehol, csak mithosz, épp úgy, mint a király bölcsesége és Dunga Rai orvosi tudománya. Es mégis újra meg újra jöttek ezerefelől a hírek a létezéséről, az értékéről, csak ha egyenesen kérdezősködött fölé, akkor nem tudott feleletet kapni.

Különösen Dunga Rai, aki egyszer elég gyöngye volt ahhoz, hogy Tarvinnak az új orvosnő „tulhajtott buzgóságáról és végképpen pazar gazdálkodásáról” panaszkodjék, magasztalta egy a Naulakhát, hogy valósággal a nyála csurgott utána. De látni Dunga Rai is csak egyszer látta és ez tizenöt esztendővel ezelőtt volt, amikor a mostani maharádzsát koronázták, és azóta soha többé. Még a foglyok is róla fecsegték, s amikor a nekik jutottott ételen civakodtak, azt lehetett hinni, hogy a kölessása arra felő van olyan drága legalább is, mint a Naulakha. A maharádzsa-kunvár arról való lelkes beszédét, hogy mit eszelecszik majd akkor, ha maharádzsa lesz, ezzel a bizalmas kijelentéssel fejezte be kétszer is:

— Es a Naulakhát minden nap a turbánomon fogom viselni.

De amikor nagy barátja, akinek jövőendő terveit így elárulta, mohón megkérdezte, hogy hát hol is van a Naulakha, az ország talizmánya, akkor egészen szerényen így felelt:

— Hja, azt nem tudom.

(Folytatása következik.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Nyári szünet.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. szeptember hó 14-én.

Folt, a mely tisztít.

Dráma 4 felvonásban. Irta: Echegaray J. A. spanyol eredetiből fordította Patthy Károly.

Személyek:

Mathilde	Márkus	Dolores	Keczeri
Enriqueta	Maróthy	Fernando	Mihályfi
Concepcion	Szaecsvayné	Don Justo	Bercsényi

Kezdeté 7 óraker.

VISSZINHÁZ.

Péntek, 1900. szeptember hó 14-én.

Fernand házasságok.

Bohózat 3 felvonásban. Irta Feydeau. Fordította: Fái J. Béla.

Személyek:

Duverger	Hunyadi	Miss Betting	Rostagni
Viviane leánya	B. Lenkei	Lentury	Kassai
Bois d'Enghien	Tapoleai	Bouzin	Balassa
De Fontanet	Szerényi	Chanplain	Kovács
D-Chennev.	Gyöngyi	Chanplain	Mátrai
Irrigua,	Gál	Pruneau neje	Makrócsei
Lucette Gant.	Szerényi	Antoinette	Bálint R.
Marcelline	Varsányi	Pomerol	Keresztury
Nini Galant	Berzetei	Házmaster	Kazaliki

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. szeptember hó 14-én.

Uj betan. először:

Párisi élet.

Operette 4 felvonásban. Irta: Meilhac és Halévy. Fordította Reiner Ferenc. Zenéjét szerző Offenbach.

Személyek:

Gondremarck	Németh	Gondremarckné	Baán
Ponta	Kenedich	Gabrielle	Küry
Frick	Kovács	Metella	Kápolnai
Raoul	Szirmai	Pauline	Bárdy G.
Bobinet	Raskó	Urbain	Ujvári

Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. szeptember hó 14-én.

Harc a milliárdért.

Regényes színmű dalokkal, táncokkal, 7 képben. Irta és zenéjét szerette ifj. Bokor József.

Személyek:

Vezéri,	Giróth	Zsuzsi,	Dóri
Margit, leánya	Ledofsky	Ilona, leánya	Aranyossy
Rab Andor,	Vidor	Hován Ferenc	Ráthonyi
Bojtor Dani,	Szilágyi	Dömötör,	Kardos
Vihar Gyula	Füredi B.	Színházaszola	Sarlai
Hábenskzné	Láng E.	Szilvási Irma	Szilassy

Kezdeté 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetőek Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrássy-út 42. sz. a. valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

URÁNIA SZÍNHÁZ

Péntek, 1900. szeptember hó 14-én.

Páris 1900-ban.

Irta Salamon Ödön.

Kezdeté 7 1/2 óraker.

FŐVÁROSI NYÁRI SZÍNHÁZ.

(Budán, a Krisztinavárosban.)

Péntek, 1900. szeptember hó 14-én.

Cyrano de Bergerac.

Romantikus dráma 5 felvonásban. Irta Edmond Rostand. Franciából fordította Abrányi Emil.

Személyek:

Cyrano	Péthes	Roxan	Tóth II.
Christián	Szabó	Mont Fleury	Faragó
Guiche gróf	Klenovics	Bellerose	Sándor
Lignière	Radványi	Ragueneau	Krómer
Valvert	Mihályi	Le Brot	Sebestyén

Kezdeté 7 óraker.

VÁROSLIGETI SZINKÖR.

Péntek, 1900. szeptember hó 14-én.

Othello.

Tragédia 6 szakaszban. Irta Shakespeare.

Kezdeté 7 óraker.

FOLIES CAPRICE.

9 óraker Ma 9 óraker

Der Hausjude.

10 óraker 10 óraker

Szenzációs újdonság!

Ügyvédek alkonya.

Eredeti magyar bohózat. Irta egy ősjogász. Rendező: Rott Sándor.

11 óraker 11 óraker

Hotel Narrenhaus.

Bohózat. Irta: LEITNER H.

SISTERS VALERIE

angol ének- és tánc-duettisták.

EDEN Színház

**Vendégszerep
összjáték**
fantasztikus látványosságok vállalata
Somosy mulatóban.

**Ma és mindennap este 8 óraker
Szenzációs előadás.**

Az előkelő társaság találkozó helye.

Uj műsor! **Cinderella!** a kristály papucs **Hydra!** a vízben élő és uszó emberi fej. **Satanella** a csodaszekrény. Hölgyek és urak a nézőkörülből rögtön elültetése. — Ördögmosoda Animéla családampája. — **Egy utazás az indiai bűvészkertben.**

A rémes műterem. Bohózatos angol némajáték. — American Bioscop új mutatványa stb. stb.

Nagy iparvállalat részére építési szakmában jártas utazó

vidéki kereskedők és szakmabeli vendők látogatására kerestetik. Ajánlatok bizonyítvány másolatokkal „X. H. 7940.” jelige alatt **Haasenstein és Vogler (Jaulus és Trsa)** céghez Budapest, Dorottya-utca 9. kéretnek.

Magy. kir. Államvasutak. Üzletv. Aradon,

Pályázati hirdetés.

A magy. kir. Államvasutak a kizárólag Mária-Radna, kizárólag tövisi, a piski-petrozseny-lupenyi, piski-vajdahunyádi, gyulafehérvár-kénesei, összesen 348 km. hosszú vonalain: használatban levő szolgálati óráknak 1901. évi január hó 1-től számított 3 éven át jöklarban tartása, javítása és szabályozása iránt ezenel pályázatot hirdetünk, minél fogva felhívjuk a pályázni kívánó és iparendélyvel bíró órásokat, hogy 1 koronás bélyeggel ellátott és „Ajánlat” feliratu borítékba zárt ajánlataikat lepecsételve 1900. évi szeptember hó 18-án déli 12 óráig a magy. kir. Államvasutak aradi üzletvezetőségének általános (I) osztályánál nyújtsák be.

Bánópénz fejében 100 kor., azaz egyszáz korona készpénzben, vagy állami letételekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb 1900. évi szeptember hó 17-ikének déli 12 óráig alulirt üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál Aradon leteendő.

Takarékpénztári betétkönyvek letét gyanánt nem fogadtatnak el.

Ezen feltételek:öl eltérő, vagy nem a kitűzött határidőre beérkezett ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

Az ajánlatok között a választás szabadon, a megajánlott összegre való tekintet nélkül történik. A szerződési feltételek alulirt üzletvezetőség I. osztályánál a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők, illetve kívánatra postán megküldetnek; feltételezzük tehát ajánlattevőkről, hogy azokat ismerik és egész terjedelmükben kötelezőknek elfogadják.

Aradon, 1900. augusztus hó 21-én.

A magy. királyi Államvasutak aradi üzletvezetősége.

Utánnyomás nem díjazatik.

3, 4, 5, 6 frts feljebb teljesen felszerelve (tokkal, vonóval és gyantával együtt) **7, 8, 9, 10 frts** feljebb. Hegedű iskolák 1 frt 50 krtól felj. 3 frut va mint az összes iskolai és zenekari hangszerok, ugyszintén harmoniumok iskolai használatra a legjutányosabban szereshetők be:

Sternberg, Arpin és Testv.
cs. és kir. udvari **hangszer-gyár,**
BUDAPEST,
Kerepesi-ut 36. szám.
Külön zongoratermek Kossuth Lajos-u. 22., (Károlykört sarkán) Zenepalota.
Képes árjegyzék ingyen, de megnevezendő, hogy mitféle hangszerről kívánatik árjegyzék.

MAGYAR KÖLTŐK • KLASSZIKUSOK

A magyar klasszikus költők munkáinak sorozatát ajánljuk itt a közönség és a tanuló ifjúság figyelmébe. E művek javarésze eddig csak drága áron volt kapható.

A Magyar Könyvtár és Tanulók Olvasótára című gyűjteményeinkben megfelelő olcsó kiadások által megszerezésüket nagyon megkönnyítettük.

ARANY JÁNOS. Válogatott balladái. Riedl Frigyes bevezetésével. (M. K. 11-12. sz.)
Iskolai kiadás 60 fill.

ARANY JÁNOS. Toldi. (M. k. 69-70. sz.) Iskolai kiadás 60 fill.

ARANY JÁNOS. Kisebbségek költéséből. Személyenként. Moravcsik Géza bevezetésével. (Magyar Könyvtár 74-75. sz.) Iskolai kiadás 60 fill.

ARANY JÁNOS. Toldi estje. Bánóci József bevezetésével. Iskolai kiadás. (Magyar Könyvtár 87-88. sz.) 60 fill.

ARANY JÁNOS. Első lépés. Jóna ördöge. Bevezetéssel ellátta Komáromy Lajos. (Magyar Könyvtár 101. sz.) Iskolai kiadás 30 fill.

ARANY JÁNOS. Személyenként Toldi szerelméből. Rendezte és bevezetéssel ellátta Moravcsik Géza. Iskolai kiadás. (M. K. 102-103. sz.) 1 kor. 20 fill.

ARANY JÁNOS. Katalin. Keveháza. Szent László fűve. Bevezetéssel ellátta dr. Radnai Részó. Iskolai kiadás. (M. K. 121-122. sz.) 60 fill.

ARANY JÁNOS. Buda halála. Bevezetéssel ellátta Moravcsik Géza. (M. K. 137-138. sz.) Iskolai kiadás 90 fill.

ARANY JÁNOS. Vojtina Ars poétikája. Bevezetéssel ellátta Kelemen Béla. (M. K. 144. sz.) Iskolai kiadás 30 fill.

BALASSI BALINT költéséből. Személyenként. (Tanulók Olvasótára. I. k. 4. füzet.) 40 fill.

BERZSENYI DÁNIEL. Válogatott versei. Elektrai bevezetéssel. (M. K. 3. sz.) 30 fill.

BERZSENYI DÁNIEL. Válogatott versei. (Tanulók Olvasótára. I. kötet. 1. füzet.) 40 fill.

CSOKNAYI VITÉZ MIHÁLY Dorottya, vagy: Dámák diadala a farsangon. (M. K. 10. sz.) 30 fill.

GVADANYI JÓZSEF GRÓF. A peleskei notárius. Sajtó alá rendezte Kardos Albert. (Magyar Könyvtár 79. szám) 30 fill.

KISFALUDY KÁROLY. Válogatott költéséből. Bánóci József bevezetésével. (Magyar Könyvtár 3. sz.) 30 fill.

KISFALUDY SÁNDOR. Válogatott regéi. Csobáncz. Táltka. Dobozy Mihály és hitvese. Bevezetéssel ellátta Saigetvári Iván. (M. K. 125. sz.) 30 fill.

KÖLCSEY FERENCZ. Válogatott versei. Bevezetéssel ellátta Négycsényi László. (Magyar Könyvtár 9. sz.) 30 fill.

Kuruzvilág költészet. Kardos Albert bevezetésével. (M. K. 42. sz.) 30 fill.

TINÓDY SEBESTYÉN. Válogatott históriás énekei. Rendezte és bevezetéssel ellátta Perényi Adolf. (Magyar Könyvtár 145. sz.) 30 fill.

TINÓDY SEBESTYÉN. Személyenként eposzából. (Tanulók Olvasótára. II. kötet. 15. füzet) 40 fill.

VIRÁG BENEDEK. Költéséből. Kiadta Zlinszky Aladár. (M. K. 115. sz.) 30 fill.

ZRINYI MIKLÓS. Szigeti vészedelem. Bevezetéssel ellátta Bánóci József. (M. K. 8.) 30 fill.

ZRINYI MIKLÓS. Szigeti vészedelem. Személyenként. Tanulók Olvasótára. I. k. 2.) 40 fill.

***** Megjelentek és kaphatók *****

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)
cs. és kir. udvari könyvkereskedésének kiadóhivatalában

***** BUDAPEST, Andrássy-út 21. *****

